

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Upravišтво in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-28
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 4.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 24.- L
Posamezna številka 50 cent.

Ljubljansko barje bo žitnica Ljubljanec

Letos je minilo deset let, odkar so v Italiji osušili prostrana Pontinska močvirja in jih spremenili v plodno zemljo. Ko smo o tem čitali poročila in videli tudi zanimive slike, kaj vse je bilo storjenega, smo strme spoznali in občudovali zares veliko delo Duceja, ki je v kratkih desetih letih zaradi malarije in zapuščenosti proslula Pontinska močvirja spremenil v 65.000 ha plodne zemlje ter tam v teh desetih letih sezidal 5 najodobnejše urejenih lepih mest, 18 vasi, 4000 kmečkih domov, k prejšnjemu prebivalstvu pa je tja preselil še 3550 novih kmečkih družin s 40 tisoč dušami.

Tam na Pontinskem barju, kjer je prej mrzlina morila ljudi na zanemarjenih veleposestvih, je danes okrog novih mest pravi paradiž za poljedelca in zelenjadarja, saj je bilo barje osušeno v 30 milijonih delovnih dneh, ko so trume pridnih delavcev s stroški 1 milijarde 800 milijonov lir poleg poslopij zgradile 500 km glavnih prekopov, 1780 km zbiralnih in zveznih prekopov, 18 vodovodov in 1400 km krasnih cest. Nepregledne kolone traktorjev in črede močnih volov so zorale barjansko zemljo ter jo spremenile v plodno polje, kjer v enakem razmahu, kakor je napredovalo to velikansko delo, raste blagostanje prebivalstva.

Kakšnega pomena je pridobitev 65.000 ha plodne zemlje v sedanjih časih, nam pač ni treba podčrtavati, zato je pa desetletnica, odkar je Duce pričel osuševati malarična pontinska močvirja, obrnila tudi poglede vseh ljubljanskih občanov in Barjanov ter drugega prebivalstva Ljubljanske pokrajine na Ljubljansko barje, ki o njem vemo, da bi lahko postalo žitnica naše domovine.

Pontinska močvirja so začeli osuševati že 400 let pred Kristom. Za osuševanje Ljubljanskega barja se pa prizadevamo tudi že 400 let. Toda rimski vladarji in papeži so poskušali zlasti zaradi nevarnosti malarije osušiti ta ogromna močvirja med Rimom in Tirenkim morjem brez večjega uspeha. Tudi za Ljubljansko barje so se začeli veljavni močje zanimati že v 16. stoletju ter so delali načrte za osuševanje, da odpravijo povodnji v Ljubljani in se znebe malarije ter ga polagoma spremene v plodno zemljo.

Pričetki osuševanja Barja

Malokdo ve, da imamo v okolici Ljubljane pravo domačo in samorodno mrzlino ali malarijo, zlasti še v Bizoviku in Dobrunjah. Kako so se v prejšnjih stoletjih Ljubljanci in okoličani bali te mrzlice, nam pričajo spisi slavnega ljubljanskega zdravnika dr. Marka Grbca, še bolj pa pomočnik zoper mrzlino sv. Urh kot patron cerkve v Dobrunjah in Zavogljah, prav tako pa ta priprošnik zoper malarijo stoji poleg patrona sv. Miklavža tudi na velikem oltarju bizoviške cerkvice.

Prva strokovnjaka za osuševanje močvirij nam je poslala Italija, ko je Ljubljana poklicala iz Bologne S. de Grandija in iz Manto-

ve U. Vandahala, ki sta že nasvetovala prekop med Golovcem in Gradom. Tudi naš velikan Valvasor si prizadeva za osuševanja Barja, vendar so se pa resna dela pričela šele v 18. stoletju.

Se v začetku 18. stoletja je nudilo Barje prav žalostno sliko posameznih dreves, šopov trave, poraščenih z mahom in resjem, ter šotno zemljo, nasičeno z vodo. Tedaj je 52 potokov in odvodnikov odvajalo vodo z Barja po strugi Ljubljaniče skozi mesto, kjer so njen odtok ovirali mlinski jezovi, da je bilo tudi mesto večkrat poplavljenno. V letih 1752. do 1759. je pa upravitelj ljubljanske tobačne tovarne Zorn pl. Mildenheim osušil precej zemlje na levem bregu Ljubljaniče, ko je izkopal do Ljubljaniče pri Drenovem griču del sedanjega glavnega odvodnika, po njem imenovanega Cornovca. Po njegovem zgledu je tudi opat samostana Bistre začel osuševati posamezne parcele pri Pakem, Dolu in pri Verdu.

Veliko delo Gabriela Gruberja

Zorna je podpirala cesarica Marija Terezija, ki se je že prej zelo zanimala za barjanske razmere, ter je že 9. majnika 1770. imenovala posebno komisijo, ki so bili v njej jezuita Lecchi in slavnj Gabriel Gruber ter inž. Liber.

Vzgojitelj Jurija Vege in nesmrtnega mecenca Zige barona Zoisa ter drugih slovenskih prosvetlencev, pater Gabriel Gruber, se je v Ljubljani ovekovečil ne samo s svojimi vzgojnimi pobudami in ne samo s svojo prekrasno palačo, kjer je sedaj poštno ravnateljstvo v Ljubljani, temveč tudi kot graditelj po njem imenovanega Gruberjevega prekopa. Zaradi usodnih napak dunajskega inž. Hueberta pri spreminjanju pravilnega Gruberjevega načrta za prekop je Ljubljana izgubila svojega največjega moža tedanje dobe, Gruberja, ki se je užaljen in preganjan umaknil v Rusijo, kjer je dosegel največje časti. Šele 25. novembra 1780. je strel z Gradu Ljubljancanom in okoličanom naznanil, da je major inž. Strupi predrl prekop.

Dalje je šlo delo počasi in premaknilo se je šele, ko je sam cesar Franc ob Ljubljanskem Kongresu s kraljem Sardinije in Napolja 1. 1827 ogledal Barje in leta 1723 izdal tudi odlok, naj se začnejo nadaljna dela. Izkopen je bil Codellijev prekop in čez Barje speljana sedanja Izanska cesta. Že prej je bilo pa imenovana krajevna komisija, ki je dajala posestnikom podrobna pojasnila za melioracijo. Ljudje so imeli popolno zaupanje v te nasvete in začelo se je novo življenje na Barju, ki ga nam je podrobno opisal grof Hochenwart v posebni knjigi.

Napredek v številkah

Napredek naj nam pokažejo nekatere številke. Leta 1829. so na Barju pridelali 2.340 hl žitaric, 39 hl krompirja, 9 hl sočivja in 8.300 glav zelja, že 1. 1836 pa 21.780 hl žita-

ric, 6.104 hl krompirja, 350 hl sočivja in 23 tisoč glav zelja. V teh osmih letih se je pokazal največji napredek pri rži in krompirju, saj je pridelek rži zrasel za 1.099%, krompirja pa za 9.190%. Od leta 1829. do 1840., torej v 12 letih, je pa vrednost na Barju pridelane pšenice, rži, ovsa, ječmena, ajde, krompirja, fižola, graha in prosa znašala že nad 450 tisoč goldinarjev ali preračunano v današnjo valuto 3.500.000 lir. Skupna vrednost vseh pridelkov na osušenem Barju za dobo od leta 1829. do 1861., torej v 32 letih, je pa znašala 2.350.000 goldinarjev, ko so skupni stroški za občinske ceste, stradone, stranske jarke, glavne odvodnike, parcelne jarke in mostove znašali samo blizu 500.000 goldinarjev. Vrednost zemljišč se je zvišala od 0.20 goldinarjev na 5 goldinarjev, od 60 goldinarjev na 100 goldinarjev, na nekaterih krajih pa celo na 150 do 250 goldinarjev za oral!

To blagostanje na Barju pa ni dolgo trajalo, ker so Barje začeli zanemarjati in odvodnikov niso vzdrževali v dobrem stanju, pešek iz Malega grabna je pa zasipal strugo Ljubljaniče. Povodnji so bile vedno bolj pogoste in Barje se je pričelo spet zamočvirjati. Šele interpelacija slovenskega poslanca in poznejšega deželnega glavarja dr. Poklukarja je leta 1877. izzvala deželni zakon o obdelovanju Ljubljanskega barja ter je bil po njem leta 1878. ustanovljen Glavni odbor za obdelovanje Barja, ki je imel prav lepe uspehe. Posebno važna je bila seja 26. aprila 1880 pod predsedstvom dr. Josipa Kozlerja, ki sta se je udeležila tudi dr. Vicentini, civilni inženir iz Trsta in Cesare Salvini, kulturni inženir iz Milana. Sprejet je bil načrt regulacije vseh pritokov Ljubljaniče s poglobitvijo Ljubljaniče in Gruberjevega kanala, torej v glavnem načrti, ki še danes po 61 letih niso popolnoma uresničeni.

Sedanja in bodoča dela

Sedanja dela na Barju in Ljubljaniči ter ob Gruberjevem prekopu so se začela leta 1908. po načrtih inž. Podhagskega s proračunom nad 4 milijone zlatih kron. V to vsoto je preračunana samo regulacija Ljubljaniče skozi mesto in poglobitev Gruberjevega prekopa s zatvornico v prekopu. Dela je prekinila svetovna vojna. Po vojni je pa mestna občina ljubljanska s svojim neprestanim moledovanjem šele 1. 1930 dosegla nadaljevanje del. Štemi deli bi bila šele voda odpeljana skozi mesto, a vse drugo bi bilo treba šele napraviti. Samo osušeno Barje nam namreč ne koristi mnogo, pač pa moramo osušeno barjansko zemljo izboljšati in spremeniti v plodno polje. V ta namen je bilo 1. 1900 ustanovljeno Društvo za pospeševanje obdelovanja Ljubljanskega barja, ki ima največje zasluge za melioracijo Barja zaradi večletnih vsestranskih poskusov izboljšanja Barja na lastnih preizkuševališčih. Društvo je imelo tudi lastna skladišča, izposojevalnice poljedelskih strojev in veliko zalogo umetnih gnojil, ki jih je odda-

jalo Barjanom po režijski ceni. Ljubljanska Mestna občina se prizadeva za izboljšanje kmetijstva na Barju ob sodelovanju kmetijskih in vrtnarskih organizacij, vendar sama ne more zmagati velike naloge, ker so njena prizadevanja omejena z mejami mestne občine. Zato moramo obžalovati, da je to koristno društvo prenehalo delovati ob prevratu, ko se je razšla tudi komisija za osuševanja Barja, ki je vodila vsa regulacijska dela.

Najvažnejša in najnujnejša je danes zatvornica pri Sv. Petru v Ljubljani, ker brez nje ni mogoče normalno odvajanje vode. Ko bo narejena ta zatvornica, bo mogoče šele odstraniti zatvornico na špici ter nadaljevati dela po Barju. Brez te zatvornice bi na Barju lahko nastala velika suša, ki bi sicer škodovala kmetijstvu na Barju vendar bi pa zanj ne bila usodna, saj imamo pri nas dosti padavin. Pospešenje del pri zatvornici je torej najnujnejši pogoj za melioracijo Barja, ker sedaj barjanski kmet vedno tvega, če bo posevke tudi požel.

Ko bomo imeli zatvornico, bomo morali resnično regulirati pritoke Ljubljanice po Barju ter pravilno regulirane pritoke tudi vestno vzdrževati.

V zvezi z osuševanjem Barja je pa tudi regulacija kraških polj, zlasti pa Cerkljskega jezera in planinske kotline, od koder priteka voda na Ljubljansko barje.

Pri prizadevanjih za regulacijo kraških polj smo zadnja leta dosegli že prav lepe uspehe in v najnovejših načrtih imamo tudi veliko hidrocentralo v Borovnici s 30.000 konjskih moči za elektrifikacijo vse Ljubljanske pokrajine. S to hidrocentralo bi pa regulirali tudi odtok vode s Krasa na Ljubljansko barje.

Hkrati s temi velikimi deli pa moramo na vsa knačin na Barju napraviti veliko kmetijsko poskusno postajo, ki naj bi bila hkrati najnazornejša šola za Barjane.

Po sodbi strokovnjakov na Barju najbolje uspeva koroza ter je ta žitarica sploh edina priporočljiva za pridelovanje zlasti zato, ker vse druge žitarice zaradi prevelike količine dušika v barjanski zemlji prebujno rasto in polegajo, pomladi pa srež uničuje ozimino zaradi močvirnate zemlje. Zato je na Barju uspešna samo jara setev, predvsem pa jara rž.

Kako bo v bodočnosti

Koliko koristi bi vsa Ljubljanska pokrajina imela od izboljšanja Ljubljanskega barja, poskusimo s kratkim približnim računom.

Ljubljansko barje je veliko 16.000 ha. V plodno polje bi lahko spremenili 11.000 ha, 5000 ha bi bilo pa pašnikov in manj vrednih zemljišč. Računajmo, da bi 10.000 ha posejali s samo korozo. Če vzamemo, da bi pridelali 20 stotov koroze na hektar, bi pridelali 200.000 kvintalov ali 2000 vagonov koroze. S to korozo bi zredili veliko število prašičev in bi pri vsakih 20 kg koroze pridelali vsaj 3 kg masti. Tako bi prenehale v Ljubljani in po vsej pokrajini skrbti za prekajeno svinjino in klobase ter seveda tudi za svinjsko mast!

Na izboljšanjem Barju bi se pa naglo razvilo tudi odlično travništvo, saj bi lahko pridelali po 60 stotov dobrega, sladkega, govejega sena, ko sedaj na hektar pridelamo samo po 30 stotov kisle, močvirne, konjske kreme. Travnštvo je pa spet podlaga živinoreji in mlekarstvu, ki je za vso našo Pokrajino, zlasti pa za Ljubljano, med najtežjimi vprašanji.

Poleg opisanega kmetijstva bi se pa silajno razvilo in razmahnilo tudi zelenjadarstvo, saj že sedaj večina povrtnine na barjanskih vrtovih zares odlično uspeva.

Večkrat je bilo sproženo tudi vprašanje pridelovanja sladkorne pese na Barju. Sladkorna pesa pa ne obeta posebnih uspehov, ker je za sladkorno peso in za njen vegetacijski čas na Barju premalo sončnih dni ter zaradi prevelike množine dušika sladkorna pesa na barjanski zemlji razvija preveč zelena in zato napravi premajhne gomolje.

Med polji in vrtovi bi bilo še dosti prostora za drevored in nasade topola, jesena in vrbe. Vrba v cvetju daje izvrstno pašo čebelarjem, a razvilo bi se tudi pletarstvo. Naglo

rastoči topol bi nam dal dosti lesa za šibice, predvsem pa mnogo celuloze za umetno svilo in druge tkanine in potrebe. Jesen je vsak dan dragocenejši les, saj ga ogromno potrebujemo za ladje, prav tako tudi za sport, predvsem za smuč.

Kar se sadnega drevja tiče, uspeva dobro le ob hišah, koder je navožena zemlja pome-

Kmetijska razstava Ljubljanske pokrajine na Ljubljanskem velesejmu

Ljubljanski velesejem, ki je za našo deželo zmerom lep pregled trgovine in industrije in neutrudljiv borec za povzdigo našega kmetijstva, bo trajal letos od 4. do 13. oktobra pod pokroviteljstvom Ekselence Visokega Komisarja. Naš velesejem bo navezal razsežnejše stike z industrijo in trgovino ostalih pokrajin kraljevine, obenem pa bo nudil našim rabnikom z najrazličnejšimi razstavljenimi izdelki popolno sliko narodne italijanske proizvodnje. Velesejem bo z razstavami najboljših krajevnih izdelkov obiskovalcem iz drugih pokrajin prikazal krajevo proizvodnjo v popolni sliki gospodarskih značilnosti naše pokrajine. Pri vanja in poudarek važnosti našega kmetijstva.

Kmetijska razstava bo upoštevala današnje prehranjevalne razmere in zadevno preosnovno v kmetijski delovnosti. Podala bo čim popolnejšo sliko današnjega stanja kmetijstva pri nas, smer za izboljšanje kmetijskega pridelovanja in proučitev važnosti našega kmetijstva za prehrano.

Razstava bo imela tri glavne oddelke. Znanstveni in poučni del bo nazorno prikazal talne in podnebne prilike v naši pokrajini, rastlinsko prehrano s praktičnimi primerjalnimi poskusi, razna domača in umetna gnojila, njihovo sestavo, pravilno ravnanje in medsebojno mešanje z uporabnimi navodili. Dalje živalsko prehrano z raznimi vrstami domačih in tržnih krmil glede na njihovo sestavo, odstotek hranilnih snovi, kalorično vrednost, prebavljivost in pravilno pripravo. V tem odseku bodo predloženi tudi podatki o naseljenosti kmečkega življa in velikosti posestev, -išina pridelka, kmečka prosveta in književnost.

Praktični del bo obsegal glavne kmetijske panoge, ki so važne za lastno prehrano. Imel bo devet odsekov.

Poljski odsek bo predložil zdajšnje stanje poljskega pridelovanja, glavne vzroke nizkih pridelkov ter način in pota za dvig najvažnejših njivskih in travniških kultur. S slikami in prerezi bodo nazorno prikazane poljske in travniške površine po kulturah, dalje pravilni in pomanjkljivi načini obdelave zemlje, oranje z modernim in oranje z lesenim plugom, vpliv ročne in strojne setve, važnost dobrega semena, vpliv pravičnega in napačnega gnojenja na količino in kakovost pridelkov. Poudarjano bo pravilno pridelovanje semenskega žita, krompirja in fižola. V zvezi s tem bodo razstavljena gnojila, kmetijski stroji, semena in sredstva za zatiranje rastlinskih škodljivcev.

Vrtnarski odsek bo razstavil zanesljive sorte nove zelenjade, ki so priporočljive za naše kraje, dalje praktične tehnične pripomočke za pridobivanje zelenjade, zlasti vrtno orodje, sredstva za gnojenje in zatiranje škodljivcev, pripomočke za spravljjanje, predelavo in konzerviranje zelenjade (sušenje stročjega fižola, uzimovanje endivije, zeljnatih glav in karfirole, kisanje zelja itd.). Urejena bosta tudi vzorno kompostišče in vzorec kmečkega vrta.

Sadjarski odsek bo predložil pridelovanje sadja v slikah in modelih ter podal glavna načela za pravilno vzgojo, za oskrbovanje sadnega drevja in za zaščito proti škodljivcem in boleznim. Predložil bo tehnične pripomočke in zatiralna sredstva. Manjkali tudi ne bodo sadni izbori po okrajih Ljubljanske pokrajine in sadni izdelki, zlasti suho sadje, konzerve in priprave za predelavo in konzerviranje sadja.

Vinarski odsek bo razstavil vina iz izbora, ki je določen za vinorodne kraje Ljubljanske pokrajine. Razstavljeno bo okrog 30 vzorcev sortnih vin. V poučnem delu vinarske razstave bo prikazano današnje stanje našega vinogradništva: trdni lubor, pravilni in nepravilni način

šana z apnencem ter pognojena s cestnim blatom. Če bi bilo na Barju dosti dobrega sena in koroze, zelenjave in povrtnine ter naštetega drevja, bi Barjanom ne bilo treba iskati drugih virov dohodkov, ker bi že ti pomenili popolno jamstvo za blagostanje in mnogo pogostejšo naselitev. Barje mora postati žitnica Ljubljane!

vzgoje, trsne bolezni in škodljivci in način njih zatiranja.

Razstava malih živali bo praktično predložila kako naj se uredi malo gospodarstvo, kakšne koristi nam daje in kako se izkoristijo proizvodi reje malih živali. Od kuncev in kokoši bo prikazala predvsem gospodarske težke pasme to je zajce za meso in kokoši za meso in jajca. Razen razstave živali bo v tem odseku tudi poučni del, kjer bodo razstavljene naprave za rejo živali in razni načrti in modeli hlevov, gnojišč, ansilažnih jam itd. V slikah, diagramih in načrtih bodo predstavljeni stanje naše živinoreje, vrednost in sestava posameznih krmil, praktični načini za sestavo krmil, v kolikor to ne bo pokazano že v znanstvenem in poučnem oddelku.

Mlekarska razstava bo predložila pridobivanje in rabo mleka v Ljubljanski pokrajini, preskrbo Ljubljane z mlekom in načine, kako naj pridobivanje mleka zvišamo ter uredimo zbiranje in predelavo mleka.

Čebelarstva razstava bo pokazala umno kmečko in pridobitno čebelarstvo, vzrejanje čebelnega zaroda, važnost čebel za sadjarstvo, oplođitev cvetja, hranilno in zdravilno vrednost medu, tehnično porabo voska in razne čebelarске pripomočke.

Oddelek gozdnih in aromatičnih zelišč bo predložil njih važnost za ljudsko prehrano in zdravstvo. Razstavljena bodo zelišča, ki se uporabljajo kot čajni in kavni nadomestki, zelišča za napravo pralnih in čistilnih sredstev, zelišča za uničevanje mrčesa, zelišča za destilacijo, parfumerijo, slaščičarne, drogerije in veterinarstvo.

Razstava gob bo prirejena v zvezi z razstavo gozdnih zelišč. Gobe so zlasti v današnjem času važno sredstvo v prehrani. Razstava gob bo obsegala vse vrste jedilnih gob, njihovo nabiranje, sušenje, konzerviranje in načine za pripravo jedil ter prikazala ureditev prodaje.

Tretji odsek kmetijske razstave bo obsegal prehrano. Tu bo razstavljeno nazorno tvorivo o prehrani, predvsem načini naše ljudske prehrane, vrednost posameznih živil, izražena v hranilnih enotah, pregled izvajanja nadzorstva nad živili in organizaciji kolektivne prehrane, kamor spadajo šolske in ljudske kuhinje. V tem oddelku bo podal prehranjevalni zavod Visokega Komisarjata za Ljubljansko pokrajino pregled svojega delovanja, predvsem racionaliranje prehrane, možnost prehrane z lastnimi pridelki, navezanost na uvoz in podobno.

Vzporedno s kmetijsko razstavo Ljubljanske pokrajine pa bodo tudi ostale pokrajine kraljevine pridelile svoje kmetijske razstave, s katerimi bodo pokazale svoje uspehe in pridobitve v zadnjih dvajsetih letih na kmetijskem področju.

× London se pripravlja na močnejše zračne napade. Iz Stockholma poročajo: Za protiletalsko obrambo angleške prestolnice pripravljajo nove načrte, ki naj bi zmanjšali število žrtev med prebivalstvom. Zaradi tega bodo strogo omejili gibanje prebivalstva po ulicah med napadi, v tvornicah pa bo med napadi smelo delati samo najnujnejše potrebno število delavstva.

× Angleška letalska pomoč Rusiji ne spreminja položaja. Londonski radio trdi, da je navzočnost angleškega letalstva na ruskem bojišču zavrla nastope nemškega letalstva. Ta trditve nima podlage, ker je premalo angleškega letalstva v Rusiji, da bi moglo imeti pomembno vlogo.

× Avtomobili na lesni in tekoči plin. Na dunajskem velesejmu, ki bo od 21. do 28. t. m., bo Nemčija razstavila tudi svoje najnovejše avtomobile, pri katerih uporabljajo kot pogonsko sredstvo lesni ali tekoči plin.

Italijanski udar na Gibraltar, nemški prodor do Azovskega morja

Glavni stan Oboroženih sil je objavil 22. septembra naslednje 475. vojno poročilo:

V severni Afriki na frontah na kopnem ni bilo nikakih posebnih dogodkov. Osnova letala so bombardirala važne objekte tobruške trdnjave in motorna vozila na področju pri Džarabubu.

V Bengaziju je protiletalsko topništvo o priliki novega sovražnega letalskega napada sestrelilo en aparat.

V vzhodni Afriki je naše topništvo na odseku pri Uolkefitu učinkovito obstreljevalo zbirajoča se sovražna motorna vozila.

Glavni stan Oboroženih sil je objavil 22. septembra naslednje 476. vojno poročilo:

Napadalne skupine Kr. mornarice so prodrele v območje in notranjo luko gibraltarske trdnjave. Potopili so 10.000-tonsko petrolejsko ladjo, neko 600-tonsko petrolejsko ladjo, 6000-tonsko tovorno ladjo, ki je bila natovorjena s stredivom, ter hudo poškodovali neki 12.000-tonski parnik, ki je bil natovorjen z vojnimi potrebščinami.

To poslednjo ladjo je zaneslo ob skale, kjer je nasedla, tako da se lahko smatra za izgubljeno.

Z vzhodnega bojišča prihajajo zadnje čase zelo važna poročila. Nemška vojska je v veliki premoči nad boljševiško. Tam gori od Ledenege morja do Azovskega morja so se razvile strahovite bitke.

Nemci so po silnih bojih prešli na drugo stran velike reke Dnjepra, nakar so se nemške divizije razmahnile proti jugovzhodu. Prva posledica je bila ta, da je padel Kijev, ki so ga nemške čete zasedle, nakar so osvojile tudi Poltavo in začele prodirati dalje proti Harkovu.

Vzhodno od Kijeva so bile obkoljene štiri sovjetske armade. Padec Kijeva in Poltave je močno odjeknil po vsem svetu. Nemške čete so zajele nad 150.000 boljševikov. S padcem Kijeva in Poltave je izgubila sovjetska vojska dve silno važni oporišči in zdaj lahko pričakujemo dalekosežni razvoj vojne, zlasti na južnem delu fronte.

Kakor so objavili iz Hitlerjevega glavnega stana pretekli petek, znašajo dosedanje sovjetske izgube na ujetem moštvu nad 1.8 milijona mož. Število mrtvih je po nemški sodbi enako veliko, če ne še večje. O nemških izgubah pa pravi nemško vojno poročilo, da znašajo nemške žrtve od 22. junija do 31. avgusta letos na vzhodni fronti 83.354 mrtvih, 262.690 ranjenih in 8378 pogrešanih.

Nemška vojska je zdaj tudi odrezala polotok Krim in ga bo še te dni zasedla. Po takem razvoju operacij na južnovzhodnem bojišču v Sovjetski Rusiji je pričakovati, da se bodo razvile borbe na Kavkazu, kjer bo nemška vojska nastopila proti združeni sili ruskih boljševikov in angleških kolonialnih vojakov, ki so jih Angleži spravili v nasilno zasedeni Iran.

V Iranu samem so boljševiki in Angleži tako razvili svojo oblast, da je dosedanj vladar Riza Šah Pahlevi rajši odstopil, kakor da bi imel z njimi še nadalje opravka.

Tam gori na severu pa se prav tako kakor na jugovzhodu razvijajo napete borbe. Od vseh strani obkoljeni Petrograd je pod stalnim ognjem nemškega in finskega topništva. Je le še vprašanje kratkega časa, kako dolgo bosta mogla pod strašnim ognjem topov in letal kljubovati Petrograd na severu in Odeasa na jugu.

Kljub tako usodnemu razvoju dogodkov pa je Moskva še zmerom izzivalna in je zaenkrat osredotočila svoja izzivanja na Bolgarijo. Kakor znano, je Moskva dala bolgarski

vladi nekakšen ukor, na katerega pa je bolgarska vlada odgovorila, da ostane zvesto ob strani Nemčije in Italije. Boljševiki so začeli pošiljati v Bolgarijo padalce, ki naj bi povzročali nered in eksplozije, a jih je bolgarsko vojaštvo prestreglo in ustrelilo, ker so to sami bolgarski begunci, ki so našli v sovjetski Rusiji zavetje. Boljševiki pa so tudi

položili mine v bolgarskih vodah in se je že potopila bolgarska ladja »Rondina«, ker je naletela na sovjetsko mino. Očitno so Sovjeti minirali precej bolgarskih voda na Crnem morju, s čemer kršijo bolgarsko nevtralnost. Doslej sta se potopila že dva parnika in so bile tudi človeške žrtve. Na Bolgarskem je uvedeno obsedno stanje.

Zveza slovenskih zadrug je zborovala

V sejni dvorani Kmetijske družbe je bil te dni redni občni zbor Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani za 33. poslovno leto. Zbor je vodil predsednik nadzorstvenega odbora g. Stanko Vrhovec. Zastopano je bilo 66 zadrug. Vsega pa ima zdaj zveza v Ljubljanski pokrajini 129 zadrug od prejšnjega števila 395.

Predsedujoči g. Vrhovec je omenil, da je odpadlo pet članov upravnega odbora, ki zaradi tega ni več sklepčen in je zato on kot predsednik nadzorstvenega odbora začel skupščino. Stavil je predlog, da skupščina izvoli podpredsednika upravnega odbora dr. Draga Marušiča za predsednika skupščine, kar je bil soglasno odobreno. Nato je predsedstvo prevzel dr. Marušič. Med drugim je omenil, da je Visoki Komisarjat pokazal za združno delo veliko razumevanje, tako da je zveza prve težave prebolela. Za to razumevanje je izrekel zahvalo Visokemu Komisarju Grazioliju.

Ravnatelj g. Trček je v poslovnem poročilu razpravljajal predvsem o novih razmerah pri zvezi, ki je klub težavam izvršila nekatere preosnove, ki naj pripomorejo, da bo zdajšne čase lažje prebrodila. Visoki Komisar je izdal naredbo, s katero se uvaža nov način za nove hranilne vloge glede izplačila in obrestovanja. Obrestna mera za vloge je bila znižana približno za 1.5 odstotka, za stare vloge pa podaljšana zaščita. Vprašanje znižanja obrestne mere za posojila je odloženo za nekaj časa, dokler denarne ustanove ne bodo premagale prehodnih težav. V splošnem so posli nazadovali, režija pa je ostala nespremenjena.

Visokega Komisarja je bil ustanovljen zadrugi svet, v okviru katerega sta priznani kot delujoči zadrugi zvezi Zveza slovenskih zadrug in Zadruga zveza. Ostale zveze nimajo možnosti obstoja in so bile zadruge napotene, da se včlanijo v eno izmed obstoječih zvez. Namesto prejšnje vrhovne zadrugne ustanove Glavne zadrugne zveze je v načrtu, da se ustanovi slična ustanova za Ljubljansko pokrajino.

Ravnatelj g. Trček je nato omenil, da je zaradi premalega števila zadrug prenehal izhajati »Zadrugi vestnik«, ki ga je zveza nadomestila z okrožnicami, dokler se razmere ne spremenijo. Zadruga šola se bo nadaljevala, ker je obljubljen primeren prispevek od Visokega Komisarjata.

Izmed 395 včlanjenih zadrug je v mejah Ljubljanske pokrajine ostalo 129. To število se bo v nekoliko pomnožilo z onimi zadrugami, ki so bile doslej včlanjene v zvezah, ki ne delujejo več v Ljubljanski pokrajini. Čeprav je število zadrug nazadovalo za dve tretjini, se je bilančno stanje, ki se tiče zadrug na področju Ljubljanske pokrajine, zmanjšalo le za dve petini. Izmed vseh posojil odpade na zadruge v Ljubljanski pokrajini 16.5 milijona dinarjev, na zadruge izven pokrajine (v Nemčiji) pa le 11.5 milijona dinarjev. Izmed hranilnih vlog pa odpade na vloge zadrug v Ljubljanski pokrajini 18.5 milijona dinarjev, na vloge zadrug v Nemčiji pa 15.5 milijona dinarjev. Zveza ima zadrugam izven Ljubljanske pokrajine več izplačati kakor pa od njih terjati. Zveza ima vrh tega terjatve do bivše Jugoslavije v obliki vrednostnih papirjev. Pri zvezi in zadrugah je za okrog 50 milijonov dinarjev obveznic za kmetijske dolge in za 3 do 4 milijone dinarjev državnih blagajniških zapisov. Ti papirji so popisani

in blokirani in je pričakovati, da bodo priznani kakor po zadnji svetovni vojni. Likvidnost zveze se je seveda zmanjšala, vendar zveza svoje obveznosti lahko izvršuje. Za enkrat se stroški še zmerom izravnavajo z dohodki in ni nujnost, da bi zveza z odpuščanjem uradnikov znižala režijo.

Predsednik nadzorstvenega odbora g. Stanko Vrhovec je ugotovil, da je računski zaključek pravilno postavljen, da so posojila primerno zavarovana in da je poslovanje zveze v redu. Zato je stavil predlog, da se upravi podeli razrešnica.

Na vprašanje odposlanca dr. Urbanca je ravnatelj pripomnil, da se postavka izdatkov za »Zadrugi vestnik« tiče tudi ostalih tiskovin za zadruge. Proračun za tekoče leto je bil sestavljen že za skupščino, ki bi se bila morala vršiti že 7. aprila, danes pa je že v glavnem porabljen in znaša pri stroških in dohodkih 630.000 dinarjev. Občni zbor je odobril poročila in podelil razrešnico upravnemu odboru.

Pri nadomestnih volitvah so bili na predlog g. Vrhovca soglasno izvoljeni v upravni odbor: Ivan Klun, industrialec iz Ribnice, Engelbert Gangl, šolski nadzornik v p. iz Metlike, Anton Meden, posestnik iz Begunj pri Cerknici, Jakob Špicar, posojilniški ravnatelj v p. iz Ljubljane, Ivan Lavrič, posestnik iz Loškega potoka, za namestnike pa: Anton de Gleria, posestnik in trgovec iz Logatca, Albin Pehani iz Žužemberka in Josip Reisner, predsednik Hranilnega in posojilnega konzorcija iz Ljubljane. Na predlog g. Lenarčiča pa so bili izvoljeni v nadzorstveni odbor: Ernest Krulej, posestnik iz Ljubljane, Janez Kovačič, posestnik iz Sodražice, Matija Brezovar, šolski upravitelj v p. iz St. Ruperta na Dolenjskem, Hubert Tomšič, posestnik iz Trebnjega; za namestnike pa: Anton Avšič, posestnik iz Smartna, Joško Škrlič, posestnik iz Savelj, Josip Verbič, posestnik iz Vrhnike.

Občni zbor je nato pooblastil zvezo v smislu zadrugnega zakona, da se lahko zadolži za pet milijonov lir, da lahko sprejema toliko vlog, kolikor jih morejo članice naložiti, in da lahko podeli posamezni zadrugi največ dva milijona kredita.

Zatem je občni zbor sklepal o pravilniku pokojninskega sklada za nameščence zveze. Že v službeni pragmatiki iz leta 1936 je določeno, da osnuje zveza pokojninski sklad in da izda za ta pokojninski sklad poseben pravilnik. O tem je uprava že lani razpravljala predlog takega pravilnika, ki določa način ugotavljanja pravic do dodatne pokojnine. Predlog dr. Urbanca, da se ta pravilnik začasno spravi z dnevnega reda, da bodo zadruge lahko preučile pravilnik, je bil zavrnjen. Po pojasnilu, ki sta ga podala ravnatelj g. Trček in tajnik g. Dolfe Schauer, je občni zbor potrdil pravilnik.

Pri slučajnostih je občni zbor na predlog dr. Marušiča dal upravnemu in nadzorstvenemu odboru pooblastilo, da sme na skupni seji sklepati o vseh vprašanjih, katerih rešitev bo nujno potrebna v zvezi z bodočo preosnovo zadrugištva v Ljubljanski pokrajini.

Oglašujte v »Domovini«!

Hitro nekaj italijanščine

Sedemnajsta vaja

Še pomožni glagol avere (imeti)

Tiskarski škrat ima to grdo navado, da vrste pokvari najrajši tam, kjer je kaj važnega zapisano. Tako nam jih je tudi v zadnji vaji pokvaril. Zato ponavljamo razlago o tem, kdaj se rabi kateri izmed treh preteklih časov (glej zadno vajo), ki se jih poslužujejo Italijani: **Nedovršni pretekli čas** (l'imperfetto) izraža, kar se je delalo ali godilo v preteklosti, ne da bi se natančneje določala začetek in konec dejanja ali dogajanja. Torej nekaj, kar traja dolgo časa. **Dovršni pretekli čas** (il passato remoto) izraža, kar se je v preteklosti storilo ali zgodilo in je čisto dovršeno. Ta oblika se v govoru navadno ne rabi. **Bližni pretekli čas** (il passato prossimo) izraža, kar se je pravkar izvršilo ali zgodilo. Je torej tudi dovršni pretekli čas in se v govorici mnogo rabi. **Predpretekli čas** ima Italijani dva. **Prvi predpretekli čas** (il trapassato prossimo) je enak slovenskemu. Prav ta stavek nam je zadnji pokvaril škrat. **Drugi predpretekli čas** (il trapassato remoto) pa izraža, kar se je bilo izvršilo ali zgodilo že prej, preden se je zgodilo nekaj drugega, kar je tudi že minilo. To je nekak dovršni predpretekli čas, medtem ko je prvi predpretekli čas nekak bližni dovršni predpretekli čas. V govoru se drugi predpretekli čas manj rabi. **Navadni prihodni čas** (il futuro semplice) in **predprihodni čas** (il futuro anteriore) se rabita kakor v slovenščini.

V boljše razumevanje italijanskih preteklih časov, ki jih v slovenščini nimamo toliko, naj navedemo, da si v slovenščini pomagamo drugače, ker imamo dovršne in nedovršne glagole. Vzemimo stavek: **Otrok je skočil.** To pomeni dovršeno dejanje. **Otrok je skakal** pa pomeni v preteklosti dalje časa trajajoče dejanje. Seveda pri pomožnem glagolu imeti se to ne vidi, ker imeti v slovenščini nima dovršnega bratca.

Zdaj pa še ostalo, kar je treba vedeti o italijanskem pomožnem glagolu avere. Poznati moramo še **konjunktive** in **kondicionalne**. **Konjunktive** (negotovostni naklon) ima-

mo štiri. Najlažje jih boste razumeli, če jih kar navedemo.

Konjunktiv zdajšnjega časa (v zvezi s **che** = **da**):

che io abbia — da naj bi jaz imel
che tu abbia (abbija) — da naj bi ti imel
ch'egli abbia — da naj bi on imel
che noi abbiamo — da naj bi mi imeli
che voi abbiate — da naj bi vi imeli
ch'essi abbiano — da naj bi oni imeli.

Konjunktiv nedovršnega preteklega časa (v zvezi s **se** = **če**):

se io avessi — če bi bil jaz imel
se tu avessi — če bi bil ti imel
s'egli avesse — če bi bil on imel
se noi avessimo — če bi bili mi imeli
se voi aveste — če bi bili vi imeli
s'essi avessero — če bi bili oni imeli

Konjunktiv preteklega časa (v zvezi s **che** = **da**):

che io abbia avuto — da bi bil jaz imel
che tu abbia avuto — da bi bil ti imel
che egli abbia avuto — da bi bil on imel
che noi abbiamo avuto — da bi bili mi imeli
che voi abbiate avuto — da bi bili vi imeli
che essi abbiano avuto — da bi bili oni imeli.

Konjunktiv predpreteklega časa (v zvezi s **se** = **če**):

se io avessi avuto — če bi bil jaz imel
se tu avessi avuto — če bi bil ti imel
s'egli avesse avuto — če bi bil on imel
se noi avessimo avuto — če bi bili mi imeli
se voi aveste avuto — če bi bili vi imeli
s'essi avessero avuto — če bi bili oni imeli.

Konjunktiv zdajšnjega časa smo prevedli: če naj bi imel. Vendar »naj« tudi lahko izostane. Mi Slovenci imamo vprašanje konjunktivov in kondicionalov preprosteje rešeno. Pri nas rečemo za zdajšnji čas: bi imel, za pretekli in predpretekli čas pa: bi bil imel. Pogosto si pomagamo še z naj.

Kondicional zdajšnjega časa

avrèi — imel bi
avresti — imel bi
avrèbbe — imel bi
avremmo — imeli bi
avreste — imeli bi
avrèbbero — imeli bi

Kondicional preteklega časa

avrèi avuto — imel bi bil
avresti avuto — imel bi bil
avrèbbe avuto — imel bi bil
avremmo avuto — imeli bi bili
avreste avuto — imeli bi bili
avrèbbero avuto — imeli bi bili.

Raba konjunktivov je v italijanščini zelo razsežna, in sicer v glavnih stavkih: a) Pri pozivih na tretje osebe, v katerih primerih soglaša z velelnikom. Na primer: **Abbia il suo libro** (Naj ima svojo knjigo). b) Pri željah. Na primer: **I miei genitori abbiano una casa** (Moji starši naj imajo hišo). Željni stavek se pogosto začneja s **che**: **Che i miei genitori abbiano una casa** (Da bi moji starši imeli hišo).

Največkrat pa se konjunktiv rabi v odvisnih stavkih. 1) Rabi se, če se vsebina odvisnega stavka prikazuje ali kot neobstoječa ali pa kot možna. Na primer: **Non è vero che egli abbia due case** (Ni res, da bi on imel dve hiši). **E' possibile che egli abbia due case** (Mogoče je, da ima dve hiši). V slovenščini ni treba reči: Mogoče je, da bi imel dve hiši. 2) Konjunktiv se rabi v odvisnem stavku, če nadrejeni stavek izraža znanje, spoznanje ali mnenje, ki se zanika ali če o njem dvomiš. Na primer: **Non m'è noto che abbia** (Ni mi znano, da ima). **M'è** = **mi è**, in sicer je **mi** apostrofirano v **m'**. Dúbito **che abbia** (Dvomim, da ima). Po glagolu **credere** (verovati, verjeti) stoji v zavisnem stavku ali indikativ ali pa konjunktiv. **Credo che Dio ha sempre ragione** (Verujem, da ima Bog zmerom prav). Tu stoji indikativ, ker pomeni v tem primeru credere verovati. Čvrsta vera ne dopušča dvoma, ki se izraža s konjunktivom. **Toda Credo che abbia ragione** (Verjamem, da ima prav). V tem primeru se izraža moje mnenje, ne moja vera. Vendar pa tudi rečeš: **Credo che ha ragione** (Verujem, da ima prav). To pa je že odločna vera. **Credi tu che abbia ragione?** Ali verjameš ti, da ima prav?) V tem stavku je že nekak dvom, zato stoji konjunktiv. 3) Konjunktiv se dalje rabi v odvisnem stavku, če nadrejeni stavek izraža zapoved, prepoved, prošnjo, dovoljenje, priznanje, voljo, željo, težnjo, veselje, nejevoljo in podobno. Na primer: **Mi dispiace che Voi abbiate di me tale opinione** (Ni mi všeč, da imate o meni takšno mnenje). **L'opinione** = mnenje. **Mi dispiace** = ne ugaja mi, ni mi všeč.

Naučite se te vaje dobro in ponovite še prejšnjo vajo. Prihodni bomo še govorili o konjunktivu in kondicionalu ter prinesli več italijanskega besedila za urjenje.

Muljavski:

JUNAŠTVO IN ZVESTOBA

Zgodovinska povest

Gorjan je naglo pobral nož, ki ga je bil prej odvrget, skočil k Turku in ga popadel za grlo, preden mu je ta mogel zadati udarec. Nato je srdito zavihtel nož, da mu ga zasadi v vrat. Toda v tistem trenutku mu je spodrsnilo na tleh, mokrih od krvi, omahnil je, roka, ki je stiskala Hasanov vrat, se je razklenila in padel je na tla pred besnim Turkom.

Hasan se je peklenško zarežal in dvignil meč, da mu razkolje glavo.

Tedaj so se po hodniku približali nagli, drobni koraki.

Gorjan je slišal, da je nekdo pridružen kriknil in priskočil.

Trenutek nato je pretrgal zrak oster pok, kakor bi bil kdo počil z bičem. Gorjanu je obriznil glavo curek vroče mokrote.

Naglo se je precolebal in se dvignil na kolena.

Videl je, kako je Hasan izpustil meč, se z obema rokama zgrabil za prsa, obstal za trenutek nepremično ko kip, a nato padel tik njega na obraz.

Bil je mrtev.

Gorjan je skočil na noge, se ozrl in ostrmel.

Za njegovim hrbtom je stala Marjetica, tresoča se po vsem telesu, smrtnobleda in z grozo v očeh. Njena drobna desnica je sti-

skala ročaj samokresa, iz katerega je izpalila kroglo na Turka.

Srečen smehljalj se je pojavil na njenih ustnicah.

»Vsa drgečem od strahu!« je izpregovorila s tresočim se, zasopenim glasom. »Skoro omedlela sem, ko sem te videla ležati na obrazu pred Turkom, ki je že zamahnil z mečem proti tvoji glavi... Nikdar ne bom pozabila krvoločnega izraza na njegovem obrazu... Kolika sreča, da sem vzela samokres s seboj! Srce mi je reklo, da ti preti nevarnost. Ni mi dalo ostati v sobi, iztrgala sem se deklam in prihitela, čeprav si mi bil zapovedal, da ne smem zapustiti spalnice. Hvala Bogu, pravočasno sem prihitela na mesto. Če bi bila prišla trenutek pozneje, bi bil ti že mrtev...«

»Ti moja hrabra ženka!« je zaklical Gorjan poln ljubezni in hvaležnosti. »Ti si mi rešila življenje!«

Razprostrl je roke in mlada žena mu je omahnila na prsa. Njena duša je vsa zažarela v njegovem poljubu.

»Ali je mrtev?« je vprašala Marjetica čez čas in se z grozo ozrla na negibno truplo Hasana age, ki je ležalo pred njunima nogama. Izpod njega je tekla drobna rdeča sraga krvi.

Gorjan se je sklonil, obrnil truplo, da je ležalo na hrbtu. Pri svitu mesečine, ki je

lila skozi okno v stropu, in napolnjevala hodnik z blede svetlobo, je bil spačeni, blede obraz mrtvega Hasana videti tako strašen, da se je zgrozil. Ozrl se je v njegove široko odprte steklene oči in mrzlo ga je spreletelo po hrbtu.

»Je že trd in mrzel. Nikoli več ne bo tlačil trave,« je zamrmral. »Dobro si pomerila, zadela si ga v srce.«

Tudi Marjetica je uprla oči v mrtvečev obraz. Stresla se je in skrila svoj obraz na močve prsi: »Mrtev je, a njegove oči še vedno zrejo tako temno in grozeče. Mogoče se mi bo prikazoval v spanju in me strašil.«

»Kaj še!« se je zasmel Gorjan. »Tega Turka se ti ne bo treba več bati. Preselil se je v pekel, iz katerega ni povratka. Le mirna bodi.«

Ko se je raznesla novica, da je bil zloglasni ciganski kralj Kara ustreljen pri nočnem napadu na grad Lesno brdo, je zavladala velika radost v deželi, zlasti med kmetiskim ljudstvom, ki je doslej živelo v neprestanem strahu pred razbojnikom.

Ceste so spet postale varnejše.

Trgovina je na novo oživela. Trgovci so si spet upali pošiljati karavane blaga na daljne sejme.

Romarji in potniki so spet potovali varno.

Izgubivši svojega kralja niso bili cigani nič več tako predrzni in nasilni. Takoj je bilo opaziti, da jih ne vodi Karova težka roka. Med njimi je nastal prepir. Raztepli so se na manjše čete. Graščaki so jih začeli preganjati s podvojeno srditostjo. Mnogo so jih posekali in pobesili, druge razpodili na vse strani.

Gorjan je bil prepričan, da se bodo cigani polizkušali krvavo maščevati. Zato je sprejel

Novice

* S krasnimi sončnimi dnevi se je uvela letošnja jesen. Medtem ko smo zadnje mesece kar venomer prehajali iz sončnega v deževno vreme, je hotelo poletje vsaj za slovo pokazati nekaj svoje sile in lepote. Noči so sicer hladne in večkrat meglene, toda podnevi je zadnji čas močno prigrevalo sonce, kar bo pač pripomoglo, da se letina še popravi, kjer je to le mogoče. Ob najlepšem vremenu smo izkopali krompir in smo ga lahko suhega ukletili, je pa pridelek nekoliko pičel. Dobro obetajo ajda, fižol, zelje in repa. Sadna letina je srednja. Kjer je sadje obrodilo, gre dobro v denar, ker marsikod ni sadeža na drevesu. Vinogradi, ki kažejo srednje, si bodo ob sončnem vremenu še zlasti opomogli, ker je grozdje doslej le slabo zorelo. Dolenjci so portugalko že potrgali, z ostalo trgatvijo pa bodo letos gotovo potrpežli, kolikor bo to le dopuščalo lepo vreme.

* Italija ima 45.269.000 prebivalcev. Kakor povzemamo po zadnji številki Uradnega lista, je dne 31. avgusta prebivalstvo 98 pokrajin Kraljevine doseglo 45.269.000. V avgustu je bilo v vsej Italiji sklenjenih 17.564 zakonov. Živo rojenih je bilo v istem mesecu 74.557 otrok, umrlo pa je 50.510 oseb, tako da znaša presežek 24.027.

* Poslušajte vojaške straže! Kljub mnogoštevilnim svarilom in ponovno objavljenim odredbam delu civilnega prebivalstva še niso znane poslednje odredbe, ki jih je narekoval vojni čas, kar lahko povzroči, da marsikateri svojo nepoučenost drago plača. Zaradi tega opozarja novomeško okrajno glavarstvo vse civilno prebivalstvo, da se mora tako podnevi in ponoči na vsak poziv »Fermo« ali »Alto la« (Stoj!) od patrole ali vojakov v službi takoj ustaviti in na zahtevo legitimirati, v nobenem primeru ne bežati, ker ima milica in vojaštvo strog nalog, da na vsakega bežečega brez izjeme strelja.

* Zdravstvena kolona izvršuje svojo plemenito službo po Ljubljanski pokrajini. Že nekajkrat smo poročali o zdravstveni koloni, ki potuje po Ljubljanski pokrajini z dvema velikima avtomobila. Pod vodstvom direktorja g. dr. Duceja pregledujejo zdravniki te kolone šolsko mladino in odrasle in jim tudi brezplačno nudijo pomoč. Ljudstvo je povsod zelo hvaležno. Dne 13. septembra se je ko-

lona mudila na Blokah, kjer je bilo pregledanih 1075 ljudi, med njimi 200 otrok. Naval je bil velik. Nadalje je bila zdravstvena kolona v Iga vasi, v Šmihelu pri Novem mestu, v Vavti vasi in tam okrog. V novomeško pokrajino se je pripeljala iz Žužemberka. Slednjič je kolona prispela pretekli tork v Novo mesto. Povsod je bil naval zelo močan in so zdravniki komaj zmagovali svojo plemenito službo. Dolenjsko prebivalstvo, kjer je doslej že bila zdravstvena avtokolona, se iskreno zahvaljuje vladi, nadalje direktorju za ljudsko zdravje v Rimu ter vodji dr. Duceju in vsem gg. zdravnikom in sestram, ki kažejo veliko požrtvovalnost za naše ljudstvo. Naj bi ta kolona še dolgo potovala po Ljubljanski pokrajini in naj bi čim uspešneje izvrševala svoje človekoljubno poslanstvo!

* Razstava zdravilnih zelišč na Ljubljanskem velesejmu od 4. do 13. oktobra. Naša pokrajina ima obilo samorodnih zdravilnih zelišč. Ker pa nabiranje zelišč ni še prav urejeno, so tri četrtine teh zelišč neizkoriščane, kar pomeni tem večjo škodo, ker se zelo povprašuje po naših zdravilnih zeliščih, tako da pomeni nabiranje lep vir dohodkov malemu človeku in mladini. Razstava bo prikazala vsa važna zdravilna zelišča v naravi, pa tudi v slikah in fotografijah, nadalje razne kraje, kjer rasejo poedina zdravilna zelišča, in praktičen prikaz sušenja. Poseben oddelek je določen za propagando rabe domačih zdravilnih zelišč in raznih čajev, nadalje za pripravo likerjev in za prehrano.

× Če dolgo gladiješ, dobiš občutek, da boš umrl. Ameriški profesor Noal je hotel sam preizkusiti posledice gladovanja na človeško telo in se je zato 14 dni hranil samo z dvema skodelicama čaja, ki ju je popil vsak dan. Pri tem pa ni prav nič spremenil svojega načina življenja. Vsak dan je pol ure telovadil, žogo pa je brcal dnevno po eno uro. Prve dni je čutil gotovo nelagodje, ki pa je potem izginilo in ga je nadomestil občutek sreče. Njegova delovna sposobnost je zelo pešala, naposled je padla na eno četrtino. Obseg srca se pri gladovanju ni prav nič zmanjšal. Tudi sestavina krvi ne, toda srčni utripi so bili počasnejši in tudi pritisk krvi se je zmanjšal. Razen tega je omenjeni profesor izgubil 10 kg na teži in je čedalje slabše spal. Štirinajsti dan je imel občutek, da bo umrl, in je zato prenehal gladovati.

Marjetica je ostala svojemu možu skrbna in ljubeča žena. Rodila mu je devet sinov. Bili so krepki junaki in očetu v ponos, domovini pa v čast. Vseh devet Gorjanovih sinov, drznih sokolov, je često pohitelo v Vojaško krajino braniti domovino.

* Ljubljanski škof pri mestnih oskrbovancih v Ljubljani. Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman je te dni obiskal mestno zavetišče za osemogole v Japljevi ulici. Pri sveti maši, ki jo jebral g. škof ob asistenci župnika g. Košmerlja in kaplanov v prenovljeni kapelici zavoda, so peli gojenci orglarske šole. Med svetim opravilom je stotine mestnih oskrbovancev ogovoril s tolažljivim govorom. Po sv. maši so se oskrbovanci mestnega zavetišča zbrali okrog svojega najvišjega duhovnega pastirja in s hvaležnostjo poslušali njegove izpodbudne besede. Za vsakega posebej je imel g. škof dobro besedo.

* Smrt slovenskega duhovnika v Slavonski Požegi. Kakor piše pisatelj g. Ksaver Meško v »Slovincu«, so imeli na veliki šmaren slovenski duhovniki v nadškofijskem konviktu v Slavonski Požegi zlato sv. mašo g. Alojza Cilenška, župnika iz Poljčan in znamenitega slovenskega planinarja. Na mali šmaren pa so imeli pogreb duhovnega svetnika g. Franca Močnika, župnika iz Stopre pri Rogaški Slatini. Rajniki se je rodil l. 1877. v Negovi pri Radgoni. Polnih dvanajst let je služil za kaplana pri Sv. Tomažu nad Ormožem. Od ondot je prišel za župnika k Sv. Štefanu v Žusmu, pred dvema letoma pa v Stopre pri Rogaški Slatini. Bodi mu ohranjen blag spomin!

* Smrt zdravnika dr. Josipa Tavčarja. V starosti 54 let je v Ljubljani po kratki bolezni umrl zobni zdravnik dr. Josip Tavčar. Pred prejšnjo svetovno vojno je nastopil svoje prvo službeno mesto kot okrožni zdravnik v Ormožu. V času vojne je služil v Jadenburgu in nekaj časa tudi na soškem bojišču. Nato se je vrnil nazaj v Ormož, kjer pa ni ostal. Preselil se je v Središče, od tam pa v Radeče. Leta 1927. se je posvetil zobnemu zdravništvu in se je potem preselil v Ljubljano. Uglednemu rajnikemu blag spomin!

* Smrt Metličana v Ljubljani. V ljubljanski bolnišnici je po kratkem trpljenju umrl g. inž. Martin Vraničar, gozdarski pristav pri gozdnotehničnem odseku za urejevanje hudournikov Visokega Komisariata. Rajnik je bil po rodu iz Metlike v Beli krajini, kjer žalujejo za njim njegovi starši, medtem ko ga v Ljubljani obkokuje njegova žena. Lani mu je v Savi pri kopanju utonil brat, letos pa je smrt pobrala še njega. Blag mu spomin!

* Dve nesreči pri klepanju kose. 40letni posestnik Franc Zupančič v Velikih Brunicah in 42letni posestnik Muhič Alojzij v Golobinjaku pri Mirni sta vsak na svojem domu klepala kosi. Pri klepanju pa sta obe-

v službo večje število krepkih hlapcev. Njegov grad je bil zlasti ponoči močno zastražen.

In neke noči so cigani v resnici napadli Lesno brdo. Toda tam so bili že pripravljeni.

Ko so se cigani približali plotu, so jih hlapci sprejeli s strelji iz pušk. Mnogo ciganov je bilo ubito, nekatere pa so ujeli.

Odslej je imel Gorjan mir pred cigani. Nikdar več se niso približali Lesnemu brdu.

Nekdanja ciganska tolpa kralja Kare je izginila brez sledu.

Srečno in zadovoljno je živel Gorjan ob strani ljubljene žene na tistem Lesnem brdu. Hlapci so ga spoštovali. Bil jim je skrben in pravičen gospodar.

Bili so tedaj hudi časi. Od vzhoda je neprestano grozila poguba. Gorjan je moral mnogokrat zapustiti ženo in dom in pohiteti v boj zoper Turke. Njega ni ogrožena domovina nikdar zaman klicala na pomoč.

Kadar so se na meji zbirale čete slovenskih in hrvatskih junakov, da odbijejo Turke, je bil Gorjan s četo svojih hlapcev zmerom prvi na mestu, kjer sta se imela pomeriti križ in polmeseč, pa tudi prvi, ki je planil nad sovražnika očetnjave za vero in dom.

Njegovo geslo se je glasilo: »Zvestoba in junaštvo!«

Junaška dela so mu pridobila slavnoznano ime. V trumah so padali nejeverniki pod njegovim mečem.

Njegovo ime je bilo združeno s hrabrimi in drznimi junaštvimi, katerih spomin se je ohranil do poznih rodov.

Neštevilna krvavih bojov se je bil udeležil, toda iz vseh se je živ in zdrav povrnil k svoji ženi.

Kako se je ženil Lorenček

Skoraj vsaka vas ima svoje čudake in tepčke, iz katerih se ljudje radi ponorčujejo. Tak vaški tepček je bil tudi naš Lorenček, ki sicer ni bil čisto neumen, vendar je spadal med tiste ljudi, ki slišijo travo rasti. Navihani vaški fantje so imeli z lahkovernim možicem obilo zabave in si ga večkrat privoščili.

Lorenček je po očetovi smrti na debelo zapravljajal

Ko je stari Ožimek umrl, je zapustil sinu Lorenčku sicer majhno in leseno, toda prijazno kočjo, dve rodovitni njivi in kravo v hlevu. To posestvo bi lahko preživljalo Lorenčka, če bi ne bil malo prismojen, še bolj pa len. Delo mu je smrdelo in živel je od tega, kar je bil v potu obraza pridelal njegov oče. Toda shramba je bila kmalu prazna. Lorenček je zdaj prodal kravo, ki mu je lačna in žejna mukala v hlevu. Nato pa se je potepal okrog ter lahkomišelnorazmetaval denar. Najrajši je Lorenček posedal po krčmah in napajal fante, ki so ga ženili na vse pretege, kajti možic je bil za žentev zmerom navdušen. Oženiti se je bila njegova največja želja. Dom je čedalje bolj zanemarjal, njive so mu ležale neobdelane in kočja je začela razpadati.

Hodili so tudi na bojne pohode na Turško vračat nemilo za nedrago. Nekaj jih je padlo v teh bojih. Spomin nanje in na njih očeta je dolgo živel med narodom.

K O N E C.

V najkrajšem času je Lorenček zapravil ves denar, kar ga je izkupil za kravo, in ker mu je zmanjkalo tudi živeža, ga je lakota prisilila prijeti za delo. A ni se lotil obdelovanja svojih zanemarjenih njiv, temveč je šel za hlapca k posestniku Modrijanu na Hrību. Modrijan ga je sprejel največ iz usmiljenja, kajti vedel je, da Lorenčka pogosto trka luna. Kadar se je Lorenček pripogostil k delu, je delal še dokaj pridno. Modrijan bi bil z njim še precej zadovoljen, ako ne bi bil Lorenček tako pogosto zahrepenel po ženski družbi. Ob takih prilikah mu ni bilo več obstanka na mestu; kar na lepem je pustil delo in se jadrno napotil v bližino vas Kiklje, kjer je živela Petanova Urša, približno štirideset let staro dekle, pri katerem se je naš Lorenček ženil še najrajši. Medtem ko so se druga vaška dekleta in vdove neusmiljeno norčevale iz večnega snubca, je bila Petanova Urša z Lorenčkom zelo ljubezniva in ni kar nič tajila, da si želi postati gospodinja na Ožimkovini.

Ženitev z Uršo se je spremenila v hud jarem

No, in nekega predpusta je gospod župnik oznanil s prižnice:

ma odskočila koščka železa v oči, in sta oba posestnika dobila nevarne poškodbe na levih očesih. Oba se zdravita zdaj v kandijski bolnišnici. Obstoji nevarnost, da bosta oba posestnika izgubila levi očesi.

* **Konj ga je nevarno poškodoval.** V Naklem pri Sv. Križu pri Kostanjevici je vozil 48letni posestnik Martin Pirc iz gozda domov drva. Ko je imel nekoliko opravka pri konju, ga je sicer miren konj z vso silo brcnil v trebuh in mu prizadejal hude notranje poškodbe.

* **Delo za suhokrajinski vodovod obnovljeno.** Dela za suhokrajinski vodovod, ki so se začela pred leti in so bila zaradi vojne nekaj časa prekinjena, so se zdaj obnovila in se nadaljujejo. Nekaj vasi v Suhi krajini je že deležno vode, ostala pa še pridejo na vrsto. Najbrž bo še pred zimo na vodovod priključeno nekaj novih vasi v Suhi krajini.

* **Ribničani prodajajo svojo suho robo po Julijski krajini.** Naši Ribničani so podjetni. Ko so se odprle meje med Ljubljansko pokrajino in ostalimi pokrajinami Italije, so našli Ribničani že novo tržišče za svojo suho robo. Na Krasu jih je že mogoče videti povsod, pa tudi v Trstu jih lahko srečaš. Pravijo, da delajo dobre kupčije.

* **Koliko pridelajo v Italiji pomaranči in limon.** Po podatkih so pridelali lani v Italiji 8.053.000 metrskih stotov pomaranč (predlanskim 2.887.000). Mandarini so pridelali lani 556.000 metrskih stotov, predlanskim pa 412.000 metrskih stotov. Zelo se je povečal lani tudi pridelek limon; znašal je 3.412.000, predlanskim pa 3.842.000 metrskih stotov.

* **Cene prascem so padle.** Za zdajšnji čas je gotovo zanimivo, da so cene prascem na zadnjem sejmu v Novem mestu precej padle. Vzrok pomenitvi je bil velik dogon.

* **Izredna krava mlekarica.** Turinska »Stampa« poroča iz Rima: Neka krava iz hleva na posestvu Pietra nell'Agro je najboljša mlekarica na svetu. Krava je holandske pasme in je bila povržena 1. 1932. V enem samem letu je dala žival 175 metrskih stotov mleka. Povprečno na dan 47,9 kilograma ali na uro povprečno po dva kilograma. Največja količina, ki jo je ta krava kdaj dnevno dala, je znašala 58,9 kilograma. Iz smetane, ki so jo v enem letu posneli z mleka te živali, so napravili 505 kilogramov masla. Časopisi dostavljajo k svojim poročilom, da je v istih hlevih še drugih 18 krav, ki dajejo letno po več kakor 100 metrskih stotov mleka.

»Lorenček Ožimek in Urša Petanova želita prejeti zakrament svetega zakona!«

Zdaj je bila vsa fara pokoncu. Nekateri so se smejali, drugi pa so se hudovali in obsojali kupnika, ker je dopustil tako zvezo.

»Dva lenuha bomo imeli zdaj v vasi, pa še brez pameti sta,« se je jezil vaški župan Suhander in robantil, da se je vse treslo.

Toda Urša Petanova, zdaj Ožimka, se je izkazala kot skrbna ženska. Bila je pridna in gospodarna. Z vsemi močmi se je vrgla na delo ter se trudila iz zore v noč. Uspehi njenih delavnih rok so presenečali vaščane. Popravila je koč, jo pokrila in prebelila, očistila vrt in zanemarjene njive vzorno obdelala. Ko je doma zmanjkalo dela, je začela hoditi v dnino k bogatim kmetom. S krvavimi žulji si je že prvo leto svojega zakona prislužila toliko, da je kupila dvojce ščetincev. Drugo leto je kupila kravo.

Tudi Lorenček se je predruščil, odkar ga je žena Urška s krepko roko držala na zakonskih vajetih. Lorenček se je svoje ženske zelo bal in ji je bil brezpogojno pokoren. Urša ugovorov ni trpela in če se je hotel Lorenček kdaj protiviti njeni volji, je ona tudi dejansko dokazala, da je gospodinja v hiši. Lenega moža je prisilila, da ji je moral pomagati pri vsakem delu.

Tak način življenja pa je začel Lorenčku kmalu presedati in samosilništvo Urše mu je postajalo od dne do dne neznošnejše. Čedalje pogostejše je poizkušal pobegniti, da bi se vsaj za kratek čas otresel svoje neljubne ženske. Toda Urša je bistro čuvala nad njim in mu vselej pravočasno preprečila njegov namen. Ob taki priliki je Urša svojega zakonskega

Iz Trsta in Gorice

Princ Piemontski v Gorici. Prejšnji četrtek dopoldne je imela Gorica redko čast, da je pozdravila kot gosta v svoji sredi princa Piemontskega, ki je obiskal Julijsko pokrajino. Kjer koli se je pojavil, je bil deležen prisrčnega pozdravljanja. Še zlasti v Gorici so se množice zgrnile v gost špalir, da so pozdravljale priljubljenega princa.

Goriški prefekt pri Duceju. Predsednik vlade in voditelj fašizma g. Mussolini je nedavno v Beneški palači v Rimu sprejel goriškega prefekta Eksc. Cavanija. Obenem je sprejel Duce tržaškega in puljskega prefekta.

Po smrti odlikovan Goričan. Zastopnik goriške občine je izročil materi poročnika Marghija, ki je padel letošnje poletje na afriškem bojišču, odlikovanje nemškega železnega križa 2. stopnje. Doslej je to nemško odlikovanje edino v Gorici.

Na vzhodnem bojišču je padel 21letni podporočnik Ivan Buich. Po rodu je bil iz Trsta, kjer je njegov oče ladijski kapetan. Smrt mladega junaka, prvega Tržačana, ki je padel v borbi z boljševiki, je zbudila topla sočutje.

Jesen je prinesla zelo lepe sončne dni, toda poletje se je nedavno poslavljalo s silno nevihto po Krasu in tržaški okolici. Strela je treščila v Tržiču v hišo Riharda Majhena in napravila precej škode. Človeških žrtev ni bilo. Tudi v Budanjah je ponoči udarila strela v dimnik neke hiše in ga razrušila. Onesvestila se je 27letna gospodinja Pračkova, ki se je zavedla šele po več urah.

Del važne ceste, ki drži iz Ajdovščine čez Col in veže Vipavsko dolino z Idrijsko kotlino, so začeli popravljati številni delavci. Cesto širijo in izravnavajo. Prenovljena cesta bo tem krajem v veliko korist.

V Pliskovici na Krasu bodo prihodnjo nedeljo popoldne slovesno blagoslovili nove orgle v župni cerkvi. Nastopili bodo trije mojstri na orglah, med njimi slepi France Spacal, po rodu iz Kostanjevice. Župljani so za nove orgle zbrali 21.000 lir, napravil pa jih je mojster Valiček iz Gorice.

Največ sadja pride v Trstu na trg v septembru. Zdaj so vrtovi in sadovnjaki na Tržaškem in na Goriškem najbujnejši. Med drugim bo v septembru na ponudbo tudi mnogo domačih fig, ki so letos posebno dobro obrodile. Še bolj kakor letos pa bo zem-

lja obdelana prihodnje leto. Kakor po vsej Italiji, je zlasti na Tržaškem in Goriškem letošnje jesen v veljavi geslo, da je treba izkoristiti vsako ped plodne zemlje. Blizu Trsta kakor tudi v mestu samem se bo dalo letošnje jesen še marsikaj preorati ali prekopati, da bo zemlja na pomlad pripravljena za posevke.

Kraševci so praznovali sv. Tilha. Tudi letos so v Svetlem pri Komnu lepo praznovali praznik sv. Tilha. Ljudje so prišli tudi od daleč. Običajno pridejo na ta dan k cerkvi kramarji s slaščicami, a tudi vrtljakov ni manjkalo. Sv. Tilh ima v teh krajih tak pomen kakor drugod sv. Anton. Pomaga namreč dekletom izbirati može.

Visok praznik tržaškega obrtnika. Fotograf-ski mojster Karol Braulin v Trstu je star 83 let in je te dni praznoval izreden jubilej: 70-letnico, odkar se je posvetil fotografski obrti. V zgodnji mladosti je začel v Trstu na skromen način, potem pa je lepo razvil svoje podjetje, katero vodi še danes.

Nov župni upravitelj v Vrabčah. Visoko v vipavskih gričih je župnija Vrabče, ki je bila dalje časa brez duhovnika. Ta mesec pa je prišel novi župni upravitelj g. Bogomil Bercé, novomašnik iz Dornberga. Bil je svečano sprejet. Vpeljal ga je g. dekan Breitenberger. V Tolmin pa je prišel za novega kaplana novomašnik Stanko Pontar iz Kobarida. Tudi njemu so priredili prav lep sprejem.

Tramvajska nesreča brez hušjih posledic. Nedavno sta v Trstu na Dalmatinskem trgu pred kavarno trčila drug v drugega dva tramvajska voza. Voznikoma pa gre zasluga, da nesreča ni zahtevala človeških žrtev. Lahko ranjen je bil en sam potnik.

Smrt v kamnolomu. V Oseku na Vipavskem so pokopali 16-letno Marijo Samokčevco. Delala je v kamnolomu. Nenadno se je zrušila na njo močna plast peska in jo zasula. Med peskom je bil tudi večji kamen, ki jo je zadel na glavo in jo ubil. Ko so jo potegnili iz peska, je bila že mrtva. Blag ji spomin!

Z Gorenjskega

Gasilstvo na Gorenjskem se zdaj vežba po novem nemškem načinu. Med gasilce se sprejemajo mlajši letniki, lahko pa se vežbajo tudi starejši člani, ki so že daljšo dobo gasilci. Vežbe v posameznih krajih vodijo nemški orožniki. Vodja koroškega gasilstva se je nedavno pripeljal iz Celovca v Radovljico,

denarjem in plačeval pijačo stricu Frajtarju, ki ga je vodil okoli raznih ženščin in ga ženil, da se je vse bliskalo.

Nekega jutra je Lorenček opazil, da tudi tisti denar, ki ga je izkupil za njivo, že hitro kopni. To spoznanje je tepčka precej poparilo, kajti toliko pameti je vendar še imel, da se je zavedal bližanja neprijetnih dni. Prodati koč, vrtič in zadno njivo Lorenček ni hotel, čeprav so ga k temu nagovarjali vsi tisti, ki bi bili radi še nadalje veselo pirovali na račun Lorenčkove listnice.

Z novo ženitvijo se hoče rešiti poloma

»Sakrabavš, se bom vsekakor moral spet oženiti!« je sklenil Lorenček v svojem srcu. »Ampak samo takšno žensko moram kje iztakniti, kakor je bila rajnka Urša. Če dobim tako, bom po njeni smrti spet lahko nekoliko let veselo užival samski stan. Kar k stricu Frajtarju bom stopil, mi bo že poiskal podobno žensko, samo tako huda ne sme biti.«

Rečeno storjeno. Lorenček se je nemudno napotil do kajžarja Frajtarja in mu razodel svojo željo. Stric Frajtar se je počehljaj po glavi in vprašal previdno: »Ali imaš denar, Lorenček? Veš, prijateljček, brez denarja se ne da ženitovati.«

»Imam, imam,« se je pobahal Lorenček. »Trideset kovačev še imam, sakrabavš, trideset kovačev. Če mi dobiš tako babnico, kakor je bila Urša, bomo na svatbi pili in jedli, kakor so nekdaj v Kani Galileji!«

»Ejruš, potem pa že!« je veselo poskočil stric Frajtar. »Le name se zanesi, Lorenček! Tako babnico ti poiščem, da si boš vseh pet prstov obližnil, ko jo boš videl!«

Ko je postal vdovec, je spet pil kakor žolna

Odslej je Lorenček živel veselo. Kmalu so se našli tudi taki ljudje, ki so mu radi volje pomagali, da je čimprej zapravil denar, katerega so se držali žulji rajnke Urše.

Krčmarjem je bil Lorenček ljub gost. Hvalili so ga, se mu prilizovali, mu svetovali to in ono nevesto in tepček je brezumno razsipal denar.

Takoj ko je postal vdovec, je Lorenček prodal kravo iz hleva. Potem pa še krmo, krompir in naposled tudi žito. Za vse je sicer izkupil čedno vsotico, od katere pa že čez pol leta ni imel niti pare več. Potem je prodal večjo izmed svojih dveh njiv. Zdaj je spet rožljaj »

kjer se je k službenemu pogovoru zglasilo 41 gasilskih vodij in njihovih namestnikov.

Tu je radijske postaje je prepovedano poslušati. V Tresji vasi na Koroškem je 50letni delavec Lovrenc Talman pripovedoval v gostilni, kaj govori neka tuja radijska postaja. Nekdo ga je ovadil in prijeli so ga orožniki. Talman se je izgovarjal, da mu je to pripovedoval zidar Oberwaldner, nakar so prijeli še tega. Celovško sodišče je zdaj obsodilo Talmana na 18 mesecev ječe, Oberwaldnerja pa na eno leto stroge ječe.

Otroka je povozil. Dveletni Martin Kuhar se je brez nadzorstva igral poleg domače hiše ob tiru električne vojaške železnice pri Medvodah. Naenkrat je pridrvel neki vozač, ki ni mogel več ustaviti. Otrok je obležal mrtev.

Zrtev granate. Neki kmet v Selcah je našel ročno granato in začel brskati po njej. Naenkrat je eksplodirala in mu odtrgala obe roki, je pa tudi še drugače močno poškodovala njega, kakor tudi ženo in sina. Prepeljali so jih v bolnišnico na Golniku, kjer pa je mož kmalu izdihnil.

I- Spodnje Štajerske

Zborovanje vinogradnikov v Brežicah. V veliki dvorani Štajerskega dvora v Brežicah je bilo 9. t. m. veliko zborovanje vinogradnikov brežiškega okraja. Okrožni vodja kmetov Neuwirth je v govoru poudarjal razlike med ustrojem nemškega in bivšega jugoslovanskega vinogradništva. Za njim je govorilo še več strokovnjakov, ki so vsi naglašali važnost vinogradniških nasadov na Spodnjem Štajerskem in ugodno lego, ki jo imajo razni kraji za gojitev najboljših vrst vinske trte. Obljubljali so, da bo zdajšnja uprava storila vse za izboljšanje trsnih nasadov in s tem tudi kakovosti vin. Nekateri kmetijski strokovnjaki so ob tej priliki načeli tudi razna druga vprašanja. Tako graditev silov za krmo, gnojnih jam in svetlih hlevov in pravilno gnojenje njiv in travnikov z domačim in umetnim gnojem.

Združitev denarnih zavodov na Spodnjem Štajerskem. Šef civilne uprave za Spodnje Štajersko je odredil, da se morajo dne 31. septembra združiti denarni zavodi v posameznih okrajih v močnejše skupne zavode.

Šolski pouk na Spodnjem Štajerskem se je pričel sredi septembra. Vpeljane so bile v večjih krajih tudi tako imenovane glavne šole, ki odgovarjajo meščanskim ali nižjim srednjim šolam. Ustanovljene pa so na Spod-

njem Štajerskem tudi štiri glasbene šole, in to v Mariboru, Celju, Ptuj in v Trbovljah.

Otroci se bodo v nemških šolah učili le latinice. Nemški državni minister za znanost, vzgojo in ljudsko izobrazbo je v začetku letošnjega šolskega leta izdal odlok, s katerim odreja, da se morajo učenci v prvih razredih ljudske šole učiti pisanja le v latinici. To je pomembna izprememba v pouku šolarjev.

Strašna nesreča treh dečkov. Trije fantiči s Pobrežja pri Mariboru so se šli igrati proti Pesnici. Ko so v gozdu nabirali želod, so našli mino. Začeli so jo metati v hrast. Trikrat so jo vrgli, nakar se je s silnim pokom razletela in je vse tri dečke razmesarila. 14letni šolar Oton Gradišnik in 9letni Mirko Muršec sta bila na mestu mrtva. 14letni Ivan Rojko pa je bil prepeljan v bolnišnico, kjer so mu odrezali levo nogo nad kolenom, nakar je tudi ta siromaček izdihnil.

Iz Srbije

Zadni Nedićev poziv srbskemu ljudstvu. Pred dnevi je imel srbski ministrski predsednik general Nedić znova govor v beograjskem radiu in je ponovno pozival srbsko prebivalstvo, naj sodeluje pri zatiranju komunistov. Upornike je opozarjal na brezsmiselnost njihovega početja, ker s svojimi dejanji niso niti malo ovirali prevozov nemške vojske. Pač pa so zadrževali dovoz živil in kuriva v mesta, v katerih bo moralo prebivalstvo pozimi stradati in zmrzovati. Vojaškim zasedbenim oblastvom pač ne bi bilo v nobenem primeru težavno v najkrajšem času napraviti konec z vsemi uporniki, toda posledice za srbske vasi in mesta bi bile strašne. Zdajšnja srbska vlada smatra za svojo največjo narodno dolžnost, da reši jedro srbskega naroda gotove nesreče. Zato general Nedić znova poziva vsakogar brez razlike, da izpolni svojo dolžnost nasproti domovini. Vlada stoji nad vsemi političnimi skupinami in je samo zaščitnica srbstva. Naposled je ministrski predsednik dal vsem odmetnikom rok do 17. t. m., da se vrnejo na svoje domove. Kdor ni zagrešil kakšnega zločina, se mu ne bo prav nič zgodilo.

Naseljevanje v Beogradu prepovedano. Beograjska policija je prepovedala vsako naseljevanje v Beogradu. Vsi, ki so se naselili v mestu po 1. maju l. 1941. in ki nimajo dela ali drugih tehtnih razlogov, da ostanejo v mestu, morajo Beograd zapustiti.

renček je bil malokdaj trezen. Pogosto je ponoči kolovratil v sosedno vas, klical Ančulo, napajal tamkajšne fante, motovilil po vasi, pel in vriskal, dokler ga ni kdo zapodil v beg.

Naposled je Lorenček spoznal, da je zaroka že dovolj dolgo trajala, zato se je odločil, da pojde do župnika zaradi oklicev. Napolnil si je žepe s kuhanim fižolom in jo mahnil proti fari. Med potjo se mu je pridružila nevesta Ančula, kajti ob tej priliki sta nameravala odpraviti tudi predpisano izpraševanje.

Ko sta Lorenček in Ančula stopila pred župnika in povedala, zaradi česa sta prišla, ju je resni gospod nejevoljno pogledal. Ker je župnik dobro poznal tako ženina kakor nevesto, ni bil nič vnet za njuno zakonsko zvezo.

»No, Lorenček, pa mi povej, kako se glasi sedem svetih zakramentov,« je slednjič začel izpraševanje.

Lorenčka je posilil kašelj, krehal je in krehal, se praskal po nosu in v zadregi prestopal z druge noge na drugo.

»E, sedem zakramentov, pravite, gospod?« je jecjal Lorenček in se obupno trudil zbrati vso svojo učenost. Dolgo se ni mogel domisliti ničesar primernege. Naposled je bleknil: »Prvič: Ne obhajaj ženitve v prepovedanem času. Drugič: Ne želi si svojega bližnjega žene.«

Zdaj se je pa Lorenčku ustavilo. Spet je začel kašljati in ni znal ničesar več povedati.

Gospod župnik se je razjezil, da sta se ženin in nevesta tresla od strahu, ko sta poslušala gromovite besede, ki so padale zdaj po enem, zdaj po drugem kakor udarci z bičem. Ko je gospod župnik Lorenčka in Ančulo temeljito izpovedal, se je naposled pomiril ter jima dobrohotno svetoval, naj bosta pametna in naj ne silita v zakon.

V Srbiji bo pokupljen ves fižol. V Srbiji je letos fižol dobro obrodil. Skladišča nakupovalnih zadrug so dobila navodila, naj pokupijo tudi najmanjše količine fižola.

V Srbiji bodo skušali pridelovati kavo. V okolici Knjaževca poskušajo kmetje saditi kavo. Kakor zatrjujejo, sta zemlja in podnebje ugodna za pridelovanje kave.

× Palec na nogi je tudi važen prst. Vsi prsti oučesoj tuqarjod ofou vz os pšou pšgaoj vu palec, ki opravlja najvažnejše delo in je zato treba na njegov pravilni razvoj dobro paziti. Če je palec dobro razvit, človek lahko neprijetno laže hodi kakor pa s pokvarjenim in v rasti zaostalim. Človek lahko z nogo, odnosno s prsti na nogi, dokler noga še ni pokvarjena od pretesne obutve, izvršuje razna opravila. To lahko opazujemo pri bosonogih otrocih, ki uporabljajo prste pri plezanju in z njimi lahko pobirajo tudi manjše predmete. Divji narodi uporabljajo prst ena nogi skoro tako spretno kakor roke. Pri narodih, ki živijo po gozdovih, potreba po plezanju zelo usposobi vse prste. Kitajski veslač uporablja prste svoje noge za svojo obrt prav tako spretno kakor roke. Nubijski jezdec lahko drži z njimi vajeti. Avstralski nosijo svoja dolga kopja z nogami prav tako spretno kakor z rokami. Obrtniki na Vzhodu z njimi prav tako lahko izvršujejo svojo obrt kakor z rokami. V tem pogledu so posebno znain Amanci, ki imajo svoje noge in prste na njih izurjene enako kakor roke. Ker jih mnogo uporabljajo, je očrtina med palcem in drugim prstom na nogi precej večja kakor pa pri nas. Zato je močno razvita med njimi tatvina s prsti na nogah. Tat vzdigne predmet, ki ga hoče ukrasti, s prstom na nogi in ga previdno spravi na varno mesto.

× Katere ptice začnejo zjutraj najprej peti. Odločilna pobuda pticam za začetek njih petja je juturna zarja. Toplina, zračni pritisk, veter, mesečina in snežna odeja na ptičje petje ne vplivajo. Ob jasnih dneh je ptičje petje pogostejše, ob oblačnih dneh pa bolj redko. Važno vlogo ima izobilje hrane, naposled pa tudi spolni nagon. Ptica pevka začne svoj dan s petjem, ker jo narava sama sili k temu. Druga pobuda ji je pa tudi prepevanje njenih tovarišic. Samo vrane začno dan brez petja. Po dolgoletnih opazovanjih profesorja Henningerja začneta škrljanček in prepelica svoj juturni spev prva. Samo penica se oglasi včasih že prej. Dalje je navadno zgodna taščica. Med ptice, ki začno peti zgodaj zjutraj, spadata tudi drozg in kavca.

»Jaz pa hočem Lorenčkova biti!« je rekla Ančula odločno. Ko se je tudi Lorenček krepko izjavil, da noče biti več vdovec, se je duhovni gospod vdal in obljubil, da ju bo prihodno nedeljo oklical enkrat za trikrat.

Ženin Lorenček je naglo odšel predpisano vsoto in nato z nevesto zapustil župnišče.

Ustno izročilo pravi, da sta se Ančula in Lorenček na potu proti domu ustavila v vsaki občestni krčmi in naposled nekje v turščinem polju zaspala.

Naslednega dne so fantje, katere je naprosil ženin Lorenček, prišli po balo neveste Ančule. Imela je Ančula staro skrinjo, dva para čevljev in star kolovrat, katerega ji je podaril skopi gospodar za ženitovnjansko darilo... Fantje so balo naložili kar na šajtrgo in nato med glasnim vikom in krikom odrinili. Balo so vozili skozi tri vasi. Na skrinji v šajtrgi je razkoračen sedel Motovilarjev Nace in iz stare košare jemal in med otroke metal na pol gnilo repo.

Razgibana poslovicev od vdovskega stanu

Zadnjo noč svojega vdovskega življenja je hotel Lorenček posebno slovesno preživeti. Ze prejšnji dan je prodal neke reči in potem nakupil žganja in vina. Na noč se je zbralo v Lorenčkovi koči toliko prijateljev pijače, da so se komaj kretali v malem prostoru. Povabljeni so tako pridno namakali svoja večna žejna grla, da so bile posode z vinom in žganjem kmalu izpraznjene do dna.

Nato se je začelo divje skakanje z vpitjem in krohotačem. Pijani fantje so se namreč v svoji objestnosti in črni nevhvaležnosti spra-

Stricu Frajtarju ni bilo treba prav nič iskati nevesto za Lorenčka, ker je že vedel za žensko, ki bi se kar nič ne branila vzeti malo prismojenega možica. V sosedni vasi je namreč tisto leto pri bogatem kmetu služila za deklo Bunkarjeva Ančula, še ne trideset let stara ženska, ki pa je bila po svoji pameti tako zelo podobna Lorenčku kakor jajce jajcu. Ko je Ančula od strica Frajtarja izvedela, da se ji ponuja zakonska sreča, je bila vsa iz sebe. Stric Frajtar je zakona željno Ančulo povabil, naj pride na njegov dom, da jo seznani z njenim bodočim možem. Ančula je sveto obljubila in je naslednega dne res prišla v Frajtarjevo koč, kjer jo je z razprostrtimi rokami sprejel Lorenček, kateremu je Ančula na vso moč ugajala. Njej je bil snubač še bolj po godu. Imenovala ga je preljudi Lorenček in takoj izročila stricu Frajtarju pet kovačev, češ da naj napravi malo gostijo. Lorenček je dodal kar celega cikurjevca in stric Frajtar je žurno pohitel v bližnjo gostilno. Vrnil se je obložen s steklenicami vina, z mesom in s kruhom ter povabil nekoliko fantov, naj se udeležijo zaoročne proslave. Fantje so prišli v velikem številu in privedli tudi godca s seboj. Zahreščala je harmonika. Lorenček in Ančula sta se zavrtela in smeja ni bilo ne konca ne kraja. Veselo popivanje je trajalo pozno v noč in stric Frajtar se je tako napil, da je prižigal meseno klobaso, ker je mislil, da je cigara, in se je jezil, ker ni hotela goreti.

Priprave za ženitev z Ančko

Taka vesela pirovanja so bila odslej na dnevnem redu. Srečna nevesta Ančula je pogosto prišla na obisk k svojemu Lorenčku. Stric Frajtar je bil stalno pijan, pa tudi ženin Lo-

Snaga okrog doma je zrcalo dobrega gospodarja

Brez dvoma bi bilo prihranjenega mnogo gorja marsikateri družini, če bi stanovala v sodobno, higijenskim zahtevam primerno urejenem stanovanju. Pameten gospodar pa bo velik del svoje pozornosti posvetil tudi neposredni okolici svojega doma in bo pazil, kakšen bo njegov hlev, svinjak, kurnik in sploh vsi gospodarski prostori. Kakor so primerni stanovanjski prostori nujno potrebni pravilnemu in zdravemu razvoju človeka, tako zahteva tudi umna živinoreja, da sta hlev in svinjak tako grajena in urejena, da bo imela živina dovolj prostora, svetlobe in zraka in suho ležišče. Nizek, vlažen, zatohel in temen hlev ima celo vrsto škodljivih lastnosti: ovira naravni razvoj živine, pospešuje različne živalske bolezni, v prvi vrsti jetiko; povzroča slabšo kakovost mleka, posebno v pogledu snage. Razumljivo, da je v takem hlevu ovirano tudi odstranjevanje odpadkov. Žal pa je v naših krajih zelo majhno število hlevov, ki bi odgovarjali zahtevam sodobne ureditve. Veliko vlog ima pri tem velevažnem vprašanju pomanjkanje sredstev, brez dvoma pa je glavna krivda v nepoučenosti, v zaostalosti, v starokopitnosti. Z umnim gospodarstvom je mogoče tudi obstoječe hleve znatno preurediti in njihovo stanje izboljšati, brez velikih stroškov in posebnih sprememb.

Živina naj ne propada v gnoju!

Način odstranjevanja človeških in živalskih odpadkov ima izreden vpliv na zdravstvene prilike tako v hiši, kakor v vasi sami. Vršiti se morajo seveda v taki obliki, da ne morejo biti zdravju škodljivi. Njihova škodljivost je bila namreč v novjšem času zdravniško neizpodbitno dokazana. Kakor znano, izločata pri različnih nalezljivih boleznih in tudi še nekaj časa po ozdravljenju človek in žival bolezenske kali in zajedalce, ki povzročajo isto bolezen, če pridejo z nesnago v drugo, dotlej še zdravo telo. Nalezljive kali se prenašajo v drobcih človeških ali živalskih odpadkov, blata ali vode, naravnost od bolnega na zdravega človeka, odnosno po muhah, nesnagi, živilih in podobnim. Tako nastajajo vse črevesne nalezljive bolezni, trebušni legar, kolera, griža, glistavost in trakulje. Odstranjevanje odpadkov pa je bilo doslej pri nas, žal še na izredno nizki,

vili nad svojega gostitelja ženina Lorenčka ter se tako zlobno norčevali iz njega, da je moral siromak pobegniti pred njimi. V temi je zakolovratil v neki jarek in tam zaspal spanje pravičnega.

Fantje so ga nekaj časa iskali in klicali okoli hiše, a ker se je že začelo svitati, so se porazgubili vsak na svoj dom in se zarili v seno.

Poroka Lorenčka in Ančule je bila določena v neki podružniški cerkvi. Ob določeni uri se je okoli cerkve zbralo mlado in staro, da napase svojjo radovednost nad preimenitnim parom. Župnik je že čakal v zakristiji, sveče na oltarju so bile že prižgane in tudi nevesta Ančula se je že pojavila, oblečena v živo pisano starinsko krilo. Sprejeta je bila z navdušenim vzklikanjem in ploskanjem. Še celo resnega gospoda župnika je posilil smeh, ko je videl mavrično krilo neveste Ančule.

Vesela poroka, po kateri je Ančka vzela vajeti v roke

Torej vse je bilo že pripravljeno, edino ženina in tovariša še ni bilo na pozorišču. Pretekla je ura in še ena, a Lorenček in stric Frajtar se še zmerom nista pojavila v veliko zabavo gledalcev. Nevesta je nestrpno odpirala in zapirala usta. V zakristiji se je župnik čedalje glasneje jezil in cerkovnik je prihajal čedalje pogostejše vpraševati, ali sta ženina in njegov drug že prišla. Toda o Lorenčku ni bilo ne duha ne sluha. Nevesta Ančula je že začela glasno jezicati in vaščanov se je volaščala radovednost.

naravnost sramotni stopnji. Mnogokje opazimo kar iz par desk zbito stranišče, odprto, brez greznice, daleč od hiše, ob neozidanem gnojišču brez gnojne jame. Tako stranišče okužuje okolico z neznosnim smradom, je ob letnem času polno muh in drugih raznašalcev bolezenskih klic, ki obletavajo stalno ljudi in mučijo živino. Posredovalec okužbe je lahko tudi dež, ki izpira človeške in živalske odpadke na dvorišče in preko poti na travnik, domače živali pa rade brskajo po gnojnih odpadkih in jih prenašajo spet k hiši.

Uredite dobre greznice!

Neobhodno potrebna je ureditev gospodarskih poslopij in dvorišč. Po navadi so na deželi pri nas tako razvrščena poslopja, da stoje hlevi nasproti hiši, sredi med obema pa je gnojišče, s katerega se širi smrad in muhe po vsej hiši, zlasti po kuhinji, ki je največkrat obrnjena proti dvorišču. Ne glede na nesnago, ki jo povzroča gnojišče po vsem dvorišču in brez ozira na to, da gnojišče pred hišo ovira vozni promet, je taka razvrstitev v zdravstvenem pogledu neprimerna in nedopustna. Muhe morejo prenašati bolezenske kali z gnojišča naravnost v kuhinjo in shrambo. Prostor gnojišča z greznico je za hlevom, vhod in okna hleva pa je treba po možnosti napraviti na zadni strani, da ne gledajo proti stanovanjskemu poslopiju. Seveda niso vsa gospodarska poslopja enako važna; najpomembnejši so hlevi, ki morajo biti zadosti svetli in zračni, vendar tako, da živina ni izpostavljena prepihu. Tla pravilno grajenih hlevov morajo biti nepropustna, topla, suha ter dobro kanalizirana v greznico. Za hlev so primerna tla iz betona, pokritega z deskami, nabite masne ilovice, ali pa iz lesenih kock, zalitih z asfaltom. Nepropustni morajo seveda biti tudi kanali, dovolj veliki, da se ne zamaše in da so lahko dostopni pregledu. Za to so najprimernejše cementne cevi, betonirani ali nepropustno zidani kanali, kriti z dviznimi betonskimi ploščicami, kamenitimi ali lesenimi. Stojišča živine morajo imeti zmerom primeren nagib proti odvodnemu kanalu ali jarku. Tudi pod podi svinjakov naj bodo tla izdelana v nepropustnem materialu, ki mora segati še preko korit. Isto velja tudi za kurnike, ovčje in kozje staje.

Slednjič se je nekoliko mlajših fantov odločilo, da pojdejo iskat ženina. Štirje so se odpravili po Lorenčka v sosedno vas. Kmalu so prihiteli nazaj in naznanili Ančuli, da stric Frajtar že od ranega jutra išče ženina Lorenčka, ki je ponoči izginil brez sledu.

»I-i-i!« je zacvilila Ančula. »Lorenček se je gotovo v pijanosti izgubil in je kam padel. Iskat ga pojdimo!«

Vsa procesija ljudi je pospremila nevesto v sosedno vas, kjer je že vse iskalo ženina. Letali so sem in tja ter na vse grlo klicali Lorenčka, dokler ga niso našli spečega v samotnem jarku. A minilo je dalje časa, preden se je Ančuli posrečilo Lorenčka zbuditi, ga spraviti iz jarka in mu dopovedati, kakšen velepomemben dan je hotel prespati v jarku.

»Arkuš, saj se danes poročim!« se je domislil Lorenček. »No, pa pojdimo, pa pojdimo!«

Kmalu potem se je proti cerkvi pomikala dolga procesija vriskajočih ljudi. Poleg neveste Ančule, žareče od veselja, je opotekajočih se korakov kolovratil od včeraj še ves omamljeni Lorenček v blatni kamižoli in s potlačenim klobukom na glavi. Zadaž sta pa stopala ženinov drug stric Frajtar in pa šaljivi godec Jaka, ki je neprenehoma raztezal svoj hreščeči meh in godel ono o zakonskem možu, ki toži: »Sem se oženil, se kesam.«

Kakor pravijo, je tudi Ančula kakor rajnika Urša takoj vzela vajeti v roke in Lorenček ni mogel več po mili volji popivati. Zgodilo se je tako, da je moral župnik, ki jima je bil hotel ubraniti poroko, priznati, da je boljše tako.

Vse te prostore je treba zgraditi ali urediti tako, da so na kupu, da so kanali do greznice skupni ali vsaj čim krajši.

Velikost gnojišča in greznice se ravna seveda po ureditvi hleva, po času praznjenja, nastiljanja itd. Iz pravilno urejenega hleva prihaja manj, toda neprimerno boljše gnoja kakor pa iz hleva, kjer je na primer treba zaradi slabih tal nastiljati zelo visoko. Če se gnoj naloži 1,50 m visoko, je treba za glavo 2 do 4 m velike živine 2 površini gnojišča, v zelo slabih hlevih tudi več. Greznica pa naj vsebuje po 0,50 kubičnega metra na glavo živine. Za prašiče in drobnico zadošča polovica navedene prostornine. Gnojišče mora biti nameščeno v senčnem in proti vetru zaščitenem prostoru, da se ne suši, oddeljeno pa mora biti od hleva s tri do štiri metre široko potjo za vozni promet. Načrti gnojišča in greznice se lahko dobijo pri okrajnih kmetijskih referentih ali pa pri Higijenskem zavodu v Ljubljani. Gnojišče in greznica morata biti seveda nepropustna, zidana iz betona, kamenja ali opeke v cementni malti. Omet mora biti ves iz cementa. Zasilno se more oboje urediti tudi iz lesa ali iz kamenja na suho; dno in prostor za stenami je pa treba rabiti z 25 do 30 cm močno plastjo masne ilovice. V takem primeru je treba greznico pokriti z lesenimi, najboljše borovimi tramiči.

Stranišča, kakor se spodobijo

Zelo važna in neobhodno potrebna naprava vsake hiše je stranišče. Ni vseeno, kje je in kakšno je. Stranišče bi moralo biti vselej v stanovanjskem poslopiju ali vsaj prizidano k hiši in dostopno pod streho. Žal pa je večina stranišč na deželi daleč proč od hiše, odnosno tam kje, kamor je treba izpod strehe. Imeti mora posebno greznico, opremljeno z dobro zaprto odprtino za izpraznjevanje. Pri gradnji novih stranišč so potrebni sodobni načrti. Za ventilacijo in razsvetljavo služi okno, ali vsaj nadsvetlobnik nad vrati. Greznica mora biti opremljena z zračno cevjo do nad strehe. Po možnosti je treba stranišče namestiti na tistem koncu poslopja, kjer stanovanjski prostori nimajo oken. Le v izjemnih primerih je dopustno stranišče prizidati ob hlevu ali v njem ter uporabiti greznico ob gnojišču. Prav tako važna in nujno potrebna naprava je vodnjak ali kapnica, ki mora biti ob gnojišču ali greznici iz razumljivih razlogov čim bolj oddaljena in sicer najmanj petnajst metrov. Nikakor ne sme biti ob cestnem jarku ali v bližini zastajajočih mlak površinske vode. Vodnjak mora biti zgrajen iz betona ali kamenja, v skrajnem primeru iz opeke v cementni malti, znotraj pa naj bo ometan z glajenim cementnim ometom. Dno, skozi katero mora voda praviloma dotekati, je treba pokriti s petnajst do trideset cm debelo plastjo finega, dobro izpranega peska. Zidani obok vodnjaka mora segati vsaj dvajset do trideset cm nad površino zemlje in mora biti pokrit z betonsko ploščo enega samega kosa, ker je v nasprotnem primeru nevarnost, da se bistra studenčnica na katerikoli način od zunaj okuži, kar bi utegnilo imeti usodne posledice za hišne stanovalce, za živino in celo za vso vas. Edina odprtina sodobnega vodnjaka sme biti za črpalno odnosno vedro, to pa v izjemnih primerih. Pri gradnji vodnjakov se je treba tudi brezpogojno ravnati po načrtih. Pri gradnji vodnjaka se ne sme nikdar uporabljati les, še posebno ne za črpalne cevi! Slednja mora biti vedno iz ustrezajoče kovine. Okolice vodnjaka se mora tlakovati s kamenitim tlakom v cementni malti ali pa vsaj 40 cm globoko nabiti z masno ilovico ter posuti s peskom. Tlak mora imeti od vseh strani padec od vodnjaka proč. Odvišni vodi je treba urediti zanesljiv odtok s kanalizacijo ali s primernim številom cevi vsaj 10 metrov daleč od vodnjaka, da v bližini nikjer ne zastaja na površini voda, ker bi utegnili prodreti do izvira in ga okužiti ali vsaj skaliti. Pravilno grajen, vsem higijenskim zahtevam ustrezajoč vodnjak mora segati vsaj štiri metre globoko pod zemeljsko površje, v propustnem, prodnatem svetu pa tudi globlje, ker sicer ni računati, da se morda zatekajoča površinska voda pred vstopom v vodnjak zadostno izčisti.

Kjer ni talne vode ali izvirka, je treba zaradi tega graditi kapnice, na katere moramo

Edvard

še posebno paziti. Kot loviline ploskve za deževnico se morajo uporabiti izključno le z opeko pokrite strehe, opremljene z dimniki. Zlebovi morajo biti iz pocinkane, odtočne cevi pa iz cinkaste pločevine, le izjemoma so dopustne tudi lesene cevi. Pred vodom v kapnico mora biti na vsak način čistilnik ali filter, ki naj bo v tlorisu vsaj 80 krat 80 cm velik in globok najmanj 120 cm. Nad sloji gramoza in debelejšega prodca mora biti vsaj 50 cm najfinejšega peska mivke, ki tvori glavno čistilno plast. Čistilnik mora biti vodotesno pokrit z betonsko dvžno ploščo, tako da je lahko dostopen v svrhu čiščenja ali izmenjavo peska. Brez pravilno grajenega filtra ne moremo dobiti iz deževnice pitno vodo. Kapnica sama mora biti grajena iz nepropustnega betona, kamenja ali opeke v cementni malti, ometana z glajenim cementnim ometom in kri-

ta z betonsko ali železobetonsko ploščo z vstopnim jaškom in odprtino za črpalko ali vedro. Da ostane voda primerno hladna, mora biti kapnica vrh plošče zasuta vsaj 40 do 50 cm visoko. Vstop v kapnico in odprtina za črpalko mora biti zavarovana in izdelana tako, kakor pri vodnjakih. Vodnjak kakor kapnico in predvsem filter je treba skrbno čistiti in paziti, da je snažno vse, kar pride v dotiko z vodo. Od prilike do prilike je tudi treba vodnjak, črpalko in vedra razkužiti z raztopino apna.

Le tako urejena gospodarska poslopja in naprave kmečke hiše sploh bodo preprečile številne bolezni, ki večkrat razsajajo med stanovalci in njihovo živino. Le tako bomo odrasle in otroke obvarovali okužbe in jim zagotovili največje imetje — zdravje.

Najvišje cene na ljubljanskem trgu

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki kupcev, prodajalcev in pridelovalcev je mestni tržni urad v Ljubljani spet predložil Visokemu Komisariatu najvišje cene za tržno blago ter jih je ta odobril. Najvišje cene veljajo do nedelje 28. t. m. zvečer in so naslednje:

Domači krompir na drobno 1.10 L, kole-raba 1 L, rdeča pesa 1 L, visoki stročji fižol 2 L, fižol kifeljčar v stročju 2.50 L, novi luščen fižol 2.50 L. Kakor pri domačem sadju morajo prodajalci vseh vrst fižola na trgu imeti vidno označene cene, drugače jim bo blago zaplenjeno.

Rdeči korenček brez zelenja 2 L, rumeno korenje 0.50 L, repa na drobno izpod 10 kg 0.70, repa na debelo nad 10 kg 0.50, zeljnate glave na drobno izpod 10 kg 0.70 L, zeljnate glave na debelo nad 10 kg 0.60 L, ohrovt 0.80 L, glavna solata 2.50, endivija 2 L.

Kumare 1.20 L, večje kumarice za vlaganje, ki jih gre 30 na kilogram 3 L, majhne kumarice za vlaganje, ki jih gre okrog 125 na kilogram 8 L, jedilne buče 0.50 L, domača čebula 1.75 L. Tudi pri čebuli mora biti cena vidno označena kot pri sadju, fižolu in paradižniku, šalota 2 L, česen, ki gre 25 glav na kilogram, 2.50 L, mehka špinata 2.50 L, trda špinata 1.50 L, kisljo zelje 2.30 L, kislja repa 2 L, domači zreli ali zeleni paradižnik 1.50 L. Tudi pri njem morajo biti cene vidno

označene, drugače bo zaplenjen.

Liter lisičk, rumenega ali rjavega ježka, rumene grive (parkeljev ali medvedovih tačk) 1 L, liter užitnih sirovk ali maslenk 2 L, kilogram turkov, čebularjev, lijakarjev 4 L, kilogram velikih razvitih jurčkov z odprtim klobukom 6 L, kilogram majhnih jurčkov za vlaganje z zaprtim klobukom 10 L. Tudi pri vseh gobah morajo biti odslej cene vidno označene, ker bodo drugače gobe zaplenjene. Liter suhih, namiznih malin 3.50 L, kilogram mokrih malin za vkuhanje 3.50 L.

Liter svežih brezovih jagod 1 L, liter robidnic ali kopin 2 L, kilogram suhega lipo-vega cvetja 15 L.

Domača namizna jabolka I. vrste 3 L, II. vrste 2 L, domača jabolka črvena, obtočena, nagnita ali nedozorela za vkuhanje 1.50 L, domače breskve 3 L, domače češnje 3 L, domače slive 3 L, domače hruške od 2 do 4 L.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo vse cene za kilogram. Dopustno je vse blago prodajati ceneje, najstrožje je pa prepovedano prodajati dražje kakor določajo gornje cene. Za uvoženo zelenjavo, za uvoženo sadje, za uvoženi in tudi domači krompir velja cenik za zelenjavo in sadje št. 1, ki ga je določil Visoki Komisar 15. septembra ter je stopil v veljavo 18. septembra.

Reja kuncev mora biti skrbna!

Od zgodnje pomladi do pozne jeseni je po-glavitna krma za domače kunce zelenje: trava, detelja in druge zelene rastline. Številnim rej-cem domačih kuncev podajamo na tem mestu nekoliko napotkov, kako naj krmijo svoje ži-vali, da ne bodo imeli pri zreji večjih nepriluk in morebitnih izgub.

Predvsem je treba kunce na zeleno krmo le-polagoma privaditi. Nenaden prehod s suhega na zeleno krmljenje je za živali skrajno neva-ren. Količino zelene krme je zato treba le po-časno zviševati, istočasno pa odtegotati oziroma zmanjševati porcijo suhe krme. Vedno pa mo-rajo imeti kunci v jasliah na razpolago zdravo suho seno. Ali smemo dajati kuncem mokro in rosno travo? Nekateri namreč trdijo, da mokra trava kuncem silno škoduje. To pa ni-kakor ne drži. Brez strahu lahko pokladamo kuncem tudi mokro travo, ki smo jo našli po dežju ali rosi. Ne škodi jim prav nič. V za-četku morda potrosimo mokro zelenje z neko-liko otrobi, pozneje pa opustimo še to. Opo-zoriti pa je treba kuncerejce na to, da ne pu-ste ležati mokro travo, deteljo in drugo zele-nje na kupu, ker se mokro zelenje poleti kmalu ugrije. Ugreto in sparjeno zelenje pa povzroča v prebavilih motnje in se živalce ena za drugo presele v krtovo deželo. Travo, deteljo in drugo zelenjavo je treba nabirati le proti večeru, ker se baš pod sončnimi žarki tvorijo v rastlini redilne škrobove snovi, ki potujejo potem zve-čer v korenine in gomolje. Ker je presnavljanje snovi v daljših pomladnih in poletnih dneh večje ko jeseni, je zato pomladna zelenjava obilnejša redilnih snovi kakor pozna jesenska,

torej je tudi krmljenje živali s senom izdat-nejše kakor z otavo.

Ko nabiramo zelenjavo, pazimo na snago. Umazana in onesnažena krma povzroča pri kuncih črevesne katarje in druga nevarna obo-lenja. Tudi je treba ostanke zelene krme iz hlevčkov pravočasno odstraniti. Prav tako od-stranimo ostanke zamešane krme, ki se v vro-čih poletnih mesecih kaj kmalu skisa. Sparjena in skisana krma pa je strup za živalce. Naj-boljša zelena krma je regrat in detelja. Re-grat je sploh najodličnejša in najbolj zdrava zelena krma za domače kunce. Vsebuje sicer le malo beljakovin, a ima precej apna, kalija, železa in vitaminov. Regrat pospešuje prebavo, čisti kri in tvori pri doječih samicah mleko. Zato je za mladiče in za doječe samice naj-boljša zelena krma. Regrat tudi ne napenja, četudi ga živalca požre še toliko. Pri poklada-nju mlade detelje in solate pa moramo biti skrajno previdni, ker tovrstna hrana povzroči napenjanje. S čim naj tedaj krmimo domače kunce? Zgodaj spomladi z divjim regratom, ki raste vsepovsod, dalje s trpotcem, kopri-vami, rmanom itd. Sesekljana kopriva, pome-šana s kuhinjskimi ostanki ter z nekoliko otro-bi, je tako za mladiče kakor tudi za starejše živali prava poslastica. Poleti in jeseni krmimo kunce z listi zelenjadnih rastlin, n. pr. ohrovta, zelja, kolerab in pese. Tudi piškavci in odpadlo sadje, na primer jabolka, hruške in češnje kunci zelo radi žro. Kakor je znano, so kunci glodalci in zelo radi glojejo les v kletkah. Zato jim položimo večkrat v kletko bukovih, vrbo-vih, jelševih, lipovih ali topolovih vej in vejic

(še najrajši imajo jablanove), da si na njih brusijo svoje zobe.

Rejci! Nabirajte in posušite razna dišavna zelišča, n. pr. kamilice, janež, koper, timijan, petršilj, zeleno, poprovo meto, majaron in druge ter pozimi prinesejte med mehko krmo. Navedena zelišča zbujaajo tek in pospešujejo prebavo. Kunci imajo zelo radi iste sončnic, kravjega ohrovta, grahovičico in celo iste dalij in georginij. Ker živalce navadno dobro ločijo strupena zelišča od nestrupenih, so primeri za-strupljenja zaradi uživanja strupenih zelišč pri kuncih prav redki. Med strupenimi zelišči omenjamo zlasti zlatico, pasje zelišče, pasji petršilj, podlesek, mišjak, trobeliko, svinjsko dušico in kokolj. Pametni rejec teh ne bo na-biral, pač pa zdrava in tečna zelišča, ki jih vsepovsod lahko najde v dovoljni meri.

Kunce krmimo vedno le ob določeni uri. Lahko jih krmimo trikrat ali pa samo dvakrat na dan. Damo jim pa le toliko hrane, da se na-sitijo. Čez pol ure odstranimo iz hlevčkov ostanke zelene krme. To pa zato, ker se zelena krma v poletnih vročih dneh kmalu ugrije ter živalim škoduje. Zelenje pokladajmo v nalašč za to pripravljene jasi ali gare iz debele žice ali lesenih letov. Tudi nesmeme pozabiti na vodo. Sicer je res, da ne pijejo živalce dosti vode, zlasti ko jih krmimo z zelenjem, vendar jim dajmo v kletko vsaj za pol ure posodico z vodo, da si ugasijo žejo. Nikoli ne dajajte živalim pokvarjene krme, sparjenega in ugre-tega zelenja, plesnivih, gnilih in od zemlje onesnaženih listov!

Cene žitu letine 1941

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil:

Za oddajo žita letine 1941. Prehranjevalne-mu zavodu za Ljubljansko pokrajino se odre-jajo te cene, franko zbirališča, katera določi ta zavod: pšenica L. 155.- za stot, rž L. 150.- za stot, ječmen L. 145.- za stot, oves L. 135.- za stot. Koruzi se določi cena s posebno na-redbo.

Te cene veljajo za zdravo, tržno in suho blago za naslednjo hektolitrsko težo: pšenica 76 kg, rž 70 kg, ječmen 58 kg, oves 42 kg.

Za vsak kilogram več ali manj se računa na določeno ceno po en odstotek več ali manj.

Za primese je dovoljen naslednji odstotek: pri pšenici ali rži 1 %, pri ječmenu in ovsu 2 %. Za večjo množino primese nego je zgoraj navedena, se zniža cena za toliko odstotkov, kolikor odstotkov primese se ugotovi nad do-voljenim odstotkom.

Mešanici pšenice in rži (soržici) se določi cena glede na razmerje pšenice in rži v me-šanici.

Pri odbranem semenskem žitu ali za katero je izdal priznalnico kmetijski oddelk Visoke-ga komisariata, se cene iz čl. 1. zvišajo za 30 %.

Kršitelji te naredbe se kaznujejo po uredbi o cenah z dne 12. marca 1941., M. s. št. 358.

Ta naredba je stopila v veljavo z objavo v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino z dne 23. t. m.

Čebelarji niso zadovoljni

Letošnje leto ni bilo za naše čebelarje nič kaj ugodno. Kakor že nekaj let, tako je tudi letos nestanovitno vreme kvarilo izlet čebel in nabiranje sladke strdi. Pomladi kakor poleti so čebele kaj slabo nosile, bili so le redki kraji, kjer je medila smreka in hoja, da so čebele nabrale nekaj več gozdnega medu, ki pa za prezimljenje čebel ni primeren. Tako je ostalo čebelarjem še edino upanje na izdat-nejšo ajdovo pašo, ki so je letos po Dolenj-skem mnogo posejali. Toda tudi to upanje ni rodilo želenega uspeha.

Čebelarji so sicer v velikem številu pripeljali svoje panje v dodeljena jim ajdova pašišča po dolenjskih ajdiščih, toda preveč nestalno in za sedanjí čas prehladno vreme je oviralo čebele, da niso mogle v zadostni meri izlo-risti ajdovega cvetja. Močni panji s števil-o družino so pač nabrali nekaj medu, da so za zimo preskrbljeni z zadostno hrano, ali za od-vzem medu ne bo kaj prida. Slabejši panji na niso nabrali niti toliko, da bi jim zaloga zado-

stovala za prezimljenje. Te bo pač potrebno krmili ali pa jih združiti, ker pitalnega sladkorja letos najbrže ne bo dobili, z močnejšimi panji. Umen čebelar prezimi le močne panje s mladimi maticami.

Slaba letina bo dvignila ceno medu, ki je že sedaj precej visoka. Uporaba medu, ki je

v več boleznih odlično zdravilo in tudi potrebna in zdrava hrana, je od leta do leta večja, saj si skoraj ni mogoče misliti gospodinjstva, kjer ne bi bila strd med važnimi gospodinjstvi predmeti. Čebelarstvu zatorej posvečajmo čim več pozornosti in ljubezni, čeprav nas tu in tam razočara.

Skrivnosten dogodek v železniški stražnici

Deževnega jesenskega dne sem brskal med zaprašenimi papirji, ki so ostali od zapuščene lanske leto samotarja. Ti papirji gotovo niso zanimali nobenega izmed dedičev, sicer bi jih ne bil našel jaz v kotu med nerabno baro. Neokretna, oglata pisava na zaprašenem papirju je zbudila v meni zanimanje, kakšno skrivnost si je bil zapisal samotar. Zato sem začel prebirati in našel tale zapisek.

Na enem izmed lanskih sprehodov v juniju sem se sredi dopoldneva bližal železniški postaji, kjer sem hotel vstopiti in se odpeljati domov. Dospevši na postajo sem vprašal za vlak in izvedel, da se je bil odpeljal že pred desetimi minutami in da je do prihodnega vlaka še več kakor dve uri časa. Nisem premišljal, temveč sem se takoj odločil, da pojdem peš ob železniški progi do prihodne postaje.

Pot je držala skozi bukov gozd. V senci drevtja me je objel prijeten hlad, ki je prav blagodejno vplival name, saj sem bil že od enajstih dopoldne na poti. Hodil sem počasi med visokimi bukvami ter opazoval življenje v gozdu. Čez kake pol ure sem stopil spet na plano.

Ko sem bil v gozdu, so se bili pripodili od juga in zapada temni oblaki ter zatemnili nebo. Zagrmelo je in že so mi padale v obraz debele kaplje dežja. Še malo in lilo je ko iz škafa. V kratkem sem bil moker do kože. Iskati zavetje bi zdaj ne imelo smisla, zato sem sklenil nadaljevati pot do prihodne postaje, kjer bi se ali odpeljal dalje ali pa šel prenočevati v kakšno gostilno.

Pot skozi železniški predor

Da bi ne izgubljal časa, sem se hotel držati železniške proge. Še vedno je lilo, ko sem se polagoma bližal kraju, kjer se je železniški tir izgubljal v precej dolg predor. Če sem se torej hotel držati začrtane poti, sem moral nadaljevati pot skozi ta predor. Za trenutek sem pomislil: če se izognem predoru, bom imel precej daljšo pot čez hrib ali okoli hriba, če pa pojdem po tiru, bom na boljšem tudi zato, ker se izognem plohi. Odločil sem se za pot skozi predor.

V začetku je šlo precej dobro. Obleka se mi je sicer oprijemala života, a ker sem vedel, da je na drugi strani predora železniška stražnica, kjer se bom lahko posušil, mi tudi to ni bilo v preveliko nadlego.

Pot je postajala čedalje temnejša, moral sem biti zelo previden, da se nisem spotikal ob tiru. Hodil sem nekaj časa med tračnicami, nato pa sem stopal oprijemaje se ob steni. Poti nisem več videl, ker me je bila objela popolna tema, le daleč v premi črti pred menoj je bila majhna svetla pika — izhod iz predora. Lezel sem dalje, kolikor mi je dopuščala utrujenost, da bi čim prej prišel na svetel dan. Tu notri sicer ni deževalo, a čutil sem vlago, ki je dihala iz tal in sten. Tudi se je začela kuhati obleka na meni.

Odprtina v premi črti pred menoj je postala še precej velika, pred menoj torej ni mogla biti več dolga pot. Zato sem še bolj pospešil korake, da pridem na varno. Postal sem za trenutek, da si popravim nahrbtnik, ki me je s pasico neprijetno rezal v rame. Tedaj sem zaslišal brllsk lokomotive, ki je ubirala isto pot za menoj. Kaj naj storim? Dobro sem se zavedal, da bi bilo nevarno, skušati se unakniti vlaklu v stran, zato sem sklenil teči proti izhodu. Tekel sem, kolikor so me nesle noge. Lokomotive za seboj nisem več slišal, čutil sem le utripanje srca in pljuča, ki so delovala kakor kovaški mehi.

Čuden železniški paznik

Ne vem, koliko časa je trajala ta pot. Ves upehan sem planil pred začudenega železniškega paznika, mimo mene pa je švignil vlak.

Vlak je bil že zdavnaj izginil za ovinkom, paznik pa je še zmerom strmел vame. Mož se mi je zdel zelo čuden. Z brezizraznimi očmi je bulil vame kakor v največje čudo. Nekaj časa je stal mirno, potem pa se je začel odmikati.

»Si prišel? Mar ti nisem že dovolj plačal za g. eh, v katerega me je zapeljal hudobec? Uropani denar sem že zdavnaj razdal med siromake, tudi sem dovolj molil za pokoj tvoje duše. Kaj me še mučiš? Vzemi še to siromašno življenje, ki mi je ostalo. Storiš mi s tem veliko uslugo. Gledal sem, kako se ti je mudilo, kako si bežal pred lokomotivo, da bi te še enkrat ne povozila in da bi prej prišel k meni. Doslej si me obiskoval le ponoči, zdaj pa prideš že na večer.«

Gledal sem ga ko čudo. Razumel nisem prav ničesar tega, kar mi je govoril. Ker me je zabeležilo po premočenem životu, sem dejal: »Človek, kaj govoriš nerazumljive reči? Saj te ne mučim in ne prihajam k tebi s slabim namenom. Glej, premočen sem do kože. Ker se že dela noč, mi dovoli, da prenočim danes pri tebi. Zalotila me je plaha, zato sem si ji umaknil

predor, kjer sem komaj ušel vlaklu, da me ni povozil.«

Moja mirna beseda je moža pomirila. Nehal je govoriti o preganjanju ter me je po dolgem prigovarjanju naposled sprejel pod streho, kjer mi je odkazal v kotu skromno ležišče.

Nemirna noč v stražnici

Čudna je bila tista noč. Utrujen po dolgem potu sem trdno zaspal. Sredi noči pa me je prebudilo govorjenje iz sosedne sobe. Vzdignil sem se na svojem nerodnem ležišču in prisluhnil. Paznik, ki je spal tam, je v snu govoril in se nemirno obračal v postelji.

»Uh! Zdaj je zahreščalo. Lobanjo in kosti mu je zdrobilo. Denar... Uh! Kako beži pred lokomotivo! Nadme gre!« Govoril je z glasom blaznega človeka.

Da bi ne slišal več, sem potegnil odejo čez glavo ter skušal spet zaspati, a dolgo nisem mogel. Šele proti jutru sem zaspal in se zbudil, ko mi je posijalo sonce skozi okno. Vstal sem naglo in se napravil. Pred kočo sem se poslovil od paznika, ki se mi je zdel še bolj čuden kakor sinoči. Govoril ni nič, gledal me je pa tako čudno, da sem bil prepričan, da stoji pred menoj blaznež.

Zločinski paznik se je sam javil oblastvu

S prihodne postaje sem se odpeljal domov. Čez teden dni sem dobil časopis, kjer sem čital tole notico: »Včeraj se je oglašil na sodišču železniški paznik Miha in se obtožil, da je 15. junija lanskega leta prenočil neznanega človeka. Ker je videl, da ima mož pri sebi večjo vsoto denarja, mu je zjutraj nasvetoval, naj si okrajša pot do postaje s tem, da gre skozi predor. Vedel je, da ga mora vlak, ki je bil že na potu, povoziti. Nato je izropal truplo in se polastil denarja. Ker je paznik očitno kazal znake blaznosti, so ga oddali v opazovalnico.«

Odložil sem list in se zamislil. Zdaj sem razumel čudno obnašanje železniškega paznika Mihe. Saša

Živali se lečijo s slino

»Slina ustavlja kri,« se je glasil naslov članka, ki smo ga nedavno čitali v dnevniku. Vendarle enkrat se je posrečilo človeškemu možganu potrditi staro resnico, za katero so divje in domače živali vedele, odkar so na svetu... Tako nam piše prijatelj lista, ki nadaljuje:

Ali niste nikdar videli, kako živali zdravijo svoje rane? Videl sem lovskega psa, ki je na lovu dobil rane od šiber na stegnu in vratu. Kljub vsemu lastnikovemu prizadevanju, da bi psu ugodno postregel, si je pes rajši sam poiskal v samotnem hladnem kotičku svoj prostor, kjer se je stegnil in ves čas pridno obližoval rane na stegnu. Vratu si ni mogel lizati, ampak tam je imel samo dve ranici. Pes je ves čas zdravljenja odklanjal vsako hrano, ki so mu jo nudili, in je iz dneva v dan vidno hujšal. Samo vodi se ni odrekel. Ni minil dober teden in pes je bil že zdrav, samo rane na vratu se niso še popolnoma zacelile, verjetno zato ne, ker si jih ni mogel lizati.

Drug primer sem ugotovil že kot mlad fant v Trstu. Naši sosede so imeli krasnega mačka, ki je strastno rad lovil vrabe. Nekega dne mu je izpodletelo in je padel iz četrtega nadstropja na tlakovano ulico. Brž sem stopil dol in prinesel mačka nazaj v stanovanje. Zlomil si je zadnjo nogo tik v členku, tako da je kost ven štrlela in je bila videti rana obupna, da je gospodinja hotela mačka kar ubiti. Jaz sem nasprotoval in obveljala je moja. Pridno sem stregel mačku. A kako sem bil razočaran, ko je maček odločno odklanjal mojo preveliko naklonjenost in skrb. Prav nobene hrane ni hotel sprejeti, samo vodo je sem in tja malce srebnil. Tudi za mleko ni maral; mesa, ki sem mu ga nudil, še povohati ni hotel. Potožil sem materi, da bo maček od gladi poginil. Mati pa mi reče, naj ga pustim pri miru, če pogine, naj pač pogine. Maček se dalje ni prav nič zmenil za mojo skrb, nego si je ves čas pridno lizal rano na stegnjeni nogi. Bolj in bolj je hujšal, ampak kljub gladi še vedno ni hotel ničesar užiti. To je trajalo kakih štirinajst dni. Rana se mu je med tem

lepo zarasla in nekega dne ga vidim, kako se steguje in gre iz svojega kotička stran, ko da se mu ni nič pripetilo. Začel je spet jesti in kmašu je bil spet stari muc, ki je pridno dalje preganjal vrabce, kadar so se predrznili priti preblizu okna.

Kakor razvidite, je živalstvo že zdavnaj vedelo, da slina celijo rane bolj kakor nekateri medicinski pripomočki. Slina hladi rano in tako pospeši zacelitev. O tem se lahko sami prepričate, če si ob prvi ranitvi obvezete rano s čisto, v navadni vodi namočeno laneno krpo in to obvezo dalje pridno močite, čim občutite na rani vročino. Kakor je pač rana velika, se lanena krpa zloži, tako da se razpoševa za nekaj centimetrov preko rane. To je potrebno zaradi tega, da se notranji krvni pritisk izenači z zunanjim in da ne prodre kri skozi krpo. Preko lanene krpe se pa lahko položi vsaka druga obveza in se po potrebi več ali manj stisne. Drugi dan je rana že popolnoma zaprta, kri se ustavi in čez tri, štiri, do največ šest dni je rana zaceljena in ne zapusti brazgotine, kakor se to zgodi, če se rane suho obvežejo.

× Cigaretni pepel je izdal zapeljivca neveste. Neka mlada Američanka je bila zaročena z znanim kemikom, ki jo je nekega dne zapustil, ne da bi ji hotel povedati, zakaj je to storil. Mladenka je vložila tožbo in je zahtevala visoko odškodnino za razdrto zaroko. Obtoženec pa je sodnikom dokazal, da je neki drugi možki obiskoval njegovo bivšo zaročenko, kadar njega ni bilo zraven. To je ugotovil po cigaretnem pepelu. Iz pepelnika v stanovanju svoje zaročenke je kemik večkrat pobral pepel, ga kemično preiskal in ugotovil, da ne izvira od cigaret, kakršne kadi on sam. Ugotovil je celo znamko teh cigaret. Na podlagi svojih ugotovitev je dognal naposled tudi kadilca, s katerim ga je zaročenka varala. Sodišče se je prepričalo o resničnosti kemikovih navedb in je zahtevo po odškodnini zavrnilo.

Krvavo bogastvo

ne prinese sreče

Povest iz starih časov

V samotnem gorskem zatišju je stala pred davnimi leti hiša z gospodarskim poslopjem. Okrog in okrog se je raztezalo polje med travniki. Zarasli gozdi so zapirali v širokem krogu skrito bivališče.

Na tej razsežni kmetiji je živel Gričar s svojo družino. Začel je z majhno njivico in vrtnikom, drugo si je prikupil leto za letom. Zaradi tega je zabredel v dolgove, katerih se ni mogel rešiti, čeprav mu je zemljišče donajalo lepe dohodke.

Posvetstvo je ležalo blizu državne meje. V sosedni državi so nastali nemiri. Mnogo veljavnih mož je pobegnilo čez mejo. K Gričarju v Zatišje je pribežal v tistem času postaven gospod z obilno prtljago. Povedal je, da je begunec iz sosedne države. Kraj mu je ugajal. Prosil je, naj ga vzamejo pod streho, in obljubil je obilno plačilo.

Gričar mu je postrežljivo dovolil. Tedaj je tujec odprl kovčeg, iz katerega se je kar lesketalo. Precej globoko je zagrabil in mu podaril pest zlatnikov. »Vzemite,« je rekel. »Vse, kar mi boste dali, vam bom plačal s takim denarjem.«

Gospodar se je sprva branil, skliceval se je na svojo gostoljubnost. Dolgo pa ga ni bilo treba siliti, zakaj cekini ne ležijo pod vsakim kamenjem. Zdaj ga je obiskala sreča in mu obeta zlato bodočnost.

Imoviti gost se je v Zatišju kmalu udomačil. Gospodar mu je odkazal podstrešno sobico, katero je tujec takoj lično opremil. Gospodinja mu je postregla z vsem, kar je bilo pri hiši. Gospod ni bil izbirčen in ga je bilo lahko zadovoljiti.

Hudobec mu je začel šepetati

Kadar je sedel Gričar zvečer po končanem delu na vrtni klopici, se je obrnil tako, da je gledal v okno tujčeve sobe. V duhu je štel cekine, ki jih je prinesel tujec s seboj. Kako se mora sam ubijati od zore do mraka, drugi pa živijo brez dela in imajo vsega, česar poželijo.

Tujčevi zlatniki so mu postajali čedalje vabljivejši. Ako bi imel vsaj petino toliko denarja, bi poplačal dolgove, pa še ostalo bi mu nekaj za bodočnost. Tako bi bila prekrbljena on in njegova družina.

Pred očmi se mu je začelo sukati in vrteti. Domišljija mu je odpirala pot do velikega bogastva. Ako bi tujec nenadno umrl, tedaj bi si lahko prisvojil vse njegovo imetje. Potem bi bil najbogatejši človek daleč naokoli.

Tako se mu je počasi bližala izkušnja. Mož si je spočetka zatisnil ušesa, tako se mu je studilo zapeljivo namigovanje. Kar zgrozil se je, kadar mu je padlo na misel nepošteno dejanje. Počasi pa se je le rad mudil ob mislih, ki so se mu neprenehoma vsiljevale.

»Da bi ga?« se je vprašal in se stresel od groze. »Ali me ne bodo videli drugi ljudje? Kam bom s krvavim denarjem?«

»Kdo bo pa vedel?« ga je utrjeval hudobec. »Odšel je, porečejo, odšel je in mu za plačilo dal denarja. Sprva se ne boš smel ponašati, dokler se ne pozabi. Pozneje se ne bo nihče več domislil...«

Izkušnjava se je vdal

»Velja!« je potrdil in vrag je zadrnil zanko. Gričar je še tisto noč nabrusil nož in čakal priložnosti, da bi zabodel svojo žrtev.

Neke viharne noči ga je sklenil umoriti. Ko so drugi pospali, se je splazil v podstrešje. Prav ko je hotel odpreti vrata, se je močno zablskalo. Treščilo je nekam v bližino. Gričar se je ustrašil, ni se upal izvesti krvav zločin.

Zaspal je mirno; vest ga je hvalila, ker se ni prenaljil. Namenil se je upreti zapeljivanju, toda vrag ga ni več izpustil. Spet ga je primoral, da je zalezoval begunca zvečer, ki se je ob gozdu sprehajal. Pa tudi tukaj ni mogel izvršiti umor.

Tako je poteklo več mesecev, ne da bi bil izvršil svoje temne načrte. Odvrčal ga je strah pred zločinom, pa tudi skrb, da bi o tem ne izvedela njegova družina. Bal se je pravice in sramote.

Tujec, ki doslej ni dobival poročila, je prejel od doma pismo. Javila mu je žena, da so se razmere v državi spremenile in da se lahko takoj vrne v domovino.

Vest ga je silno razveselila. Takoj se je začel pripravljati za odhod. Gričarja je naprosil, naj mu pomaga nesti prtljago do bližnje postaje.

Umor sredi gozda

»Zdaj je ugoden trenutek...« mu je zašepetal hudobec. »Prtljaga je težka... Uh, koliko mu je še ostalo...«

Dospela sta sredi gozda. Gričar je začel zaostajati. Tujec pa jo je mahal naprej, njegove misli so bile že doma, v duhu je objemal ženo in otroke.

Tedaj se je začel zablskati nož; morilec je zabodel svojo žrtev. Nesrečnik je kričnil in se zgrudil na zemljo. Iz rane mu je brizgala kri, sopol je čedalje redkeje, polagoma je ugasnil.

Zločinec je zavlekel umorjenca v goščavo in ga pokril z zelenjem. Prtljago je skril v grmovje in pokril z listjem krvave sledove. Nato je šel domov. Na obrazu se mu je poznalo, da je storil grozno dejanje.

Pozno ponoči se je odpravil z lopato proti gozdu. Tam je izkopal jamo, kamor je položil mrliča, prtljago pa je spravil domov in jo skrivaj izpraznil. Njegov plen je bil obilen.

Bogastvo se je pri Gričarju kmalu pokazalo. »Tujec ga je podprl,« so govorili. »Kdo vé, koliko mu je dal pred odhodom...«

Morilec je ušel pravici, dosegel pa ga je zakon prirode. Kakor Kajn, ki je umoril brata, se je potikal okrog doma. Grizel ga je črv vesti, nikjer ni imel obstanka. Podnevi se je skrival ljudem, da bi ne opazili njegovih muk, ki so se mu razodevale na obrazu. Ponoči ni mogel mirno spati. Begale so ga strašne sanje. »Kri!« je zakričal nekoč v nemirnem spanju. »Krvavo bogastvo!«

»Polde, kaj pa je?« je trepetala žena. Vedela je, da je mož po odhodu tujca ves drugačen. Obšli so jo neprijetni občutki, temne slutnje so ji napolnile dušo.

»Nič mi ni,« je odvrnil ter si obrisal čelo. Znoj mu je zalival oči in mu tekkel v curkih po obrazu.

Ženo je začelo resno skrbeti. Mož je bil čedalje čudnejši: delal ni skoro nič, jesti ni mogel, govoriti se mu ni ljubilo. Spati ni hotel več v sobi; bal se je, da ne bi v sanjah spet kaj izdal. Nad hlevom na slami si je napravil ležišče.

Pekoča vest ga je položila na smrtno posteljo

Nekega jutra ni mogel več vstati. Roke so se mu tresle, noge ga niso več držale. Žena mu je hotela pomagati.

»Pusti me,« je zastokal. »Meni ne moreš pomagati...«

»Ali naj gremo po duhovnika?« se ji je zasmilil.

»Poprej bi rad govoril z bratom...« jo je proseče pogledal. »Tako mu sporočite...«

Gričarjev brat je bival v bližnjem mestu. V Zatišju se je večkrat oglasil. Bratu je zmerom rad pomagal z nasveti, pa tudi v denarni zadregi.

Ko ga je zagledal na slami, ga je kornaj mogel še poznati. V nekaj mesecih se je močno izpremenil. Oči so mu bile udrte, silno se je postaral in posušil.

»Polde!« se je začudil in mu potipal žilo. »Ali naj ti privedem zdravnika?«

»Zame ni zdravila, ker ne maram živeti,« mu je odvrnil in namignil, naj se odstranijo žena in otroci.

»Umreti ne smeš, zdaj ko te je sreča tako obilno obdarovala...«

»Denar me je uničil...« je vzdihnil, ko sta bila sama.

»Zakaj?« Brat je osupnil.

»Zato, ker ne veš, kaj se je zgodilo...«

»Kdaj? Kje?« je začel poizvedovati.

»V gozdu... ranega jutra... Jaz sem umoril bogatega tujca... zaradi cekinov... Oh, kako so težki! Kako žge in peče krvavo bogastvo! Strašno breme imam na svoji vesti...«

»Povej, kako naj ti ga olajšam,« ga je vprašal brat, poln sočutja spricho tako odkrite izpovedbe.

Umrl je, držeč umorjenčovo lobanjo v roki

Bolnik se je zvijal v strašnem trpljenju, bližala se mu je posledna ura. Povedal je še s slabotnim glasom, kje hrani kovčeg z zlatniki. Naročil je bratu, naj poišče družino umorjenca in ji vrne oropane cekine.

Brat mu je obljubil. Hotel mu je prerahljati blazino, a bolnik ga je zavrnil: »Pusti me, naj se spokorim, da ne bom zavržen...«

Pod glavo je imel nesrečnik vrečo, napolnjeno s trdimi predmeti. »To so kosti umorjenca, katere sem pozneje izkopal,« je povedal. »Položite mi jih tudi v mrtvaško krsto...«

Potem je utihnil. Govorjenje ga je utrudilo. Brat ga je pustil, da si je odpočil. Medtem so pripravili v sobi posteljo, zakaj bolnika je bilo treba preobleči in poklicati duhovnika.

Preden so uredili sobo, je bil Gričar že mrtev. Vreča, katero je imel pod glavo, je bila odvezana. Njegova mrtva desnica je krčevito oklepala lobanjo, katero je bil vzel iz vreče, ko je začel umirati. Zatiščan.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Zelnata juha. V slanim kropu skuham na rezance razrezano zelnato glavo, posebej pa skuham en kilogram na koščke zrezanega krompirja. Iz primerne količine masti in moke napravim prežganje, pridenem na drobno sesekljane čebule in petršilja ter zalijem s kostno juho in prevrem. Zatem pridenem kuhano in odcejeno zelje, ki ga lahko tudi pretlačim skozi sito, kuhani krompir, na drobne koščke zrezano kranjsko klobaso (ali zrezane prekajene svinjine). Juho še osolim in dam na mizo.

Ocvirkova potica se da napraviti tudi iz enotne moke. Nekateri gospodinjje pravijo, da je to mogoče. Deni v toplo skledo liter presejane enotne moke, v sredi napravi jamico, daj noter kakšne tri žlice mlačnega, oslajenega mleka in tri dekagrame kvasa ter pusti kipniti (vzhajati). V lončku pa raztepi četrt litra toplega mleka, žlico sladkorne sipe, en rumenjak, deset dekagramov masti stane rahlo testo. Seveda lahko med enotno (ali sirovega masla) in nekoliko soli. To zamešaj med moko in kvas ter raztepi, da pomoko daš bele moke, če jo imaš. Testo deneš spet na toplo in pusti vzhajati. Ko je dobro kipnilo, razvaljaš, kolikor tanko gre, in potreseš z ohlajenimi ocvirki, med katere primešaš pest drobno zrezanega, ocvrtega in ohlajenega petršilja. Zaviješ tesno, položiš v namazano pekačo, daš na toplo, da spet vzhaja. Vzhajano pomažeš z raztopljeno mastjo in deneš v pečico.

Praktični nasveti

Listi povrtnine so dobra krma za kunce. Po znanstvenih izsledkih imajo listi povrtnine zelo mnogo vitaminov. Tako so dognali, da ima 100 gramov listov cvetače 12.500 enot vitamina A. Zeleni listi zelja, špinata, repe in rumenega korenja imajo približno po 10.000 enot vitaminov na 100 gramov teže, solate po 8000, fižola in graha po 500. Te liste lahko zlasti zaradi vitaminov s pridom porabiš za krmo kuncev. Ne dajaj pa jih preveč naenkrat, temveč po malem zraven druge hrane.

Električno oko je iznajdba velikega pomena

Z njim varuješ delavce pred stroji, loviš vlomilce, onemogočaš nepotrebno zapravljanje električnega toka in opravljaš še mnogo drugih del

Svoječasno smo že pisali o tako imenovanem električnem očesu, ki onemogoča beg jetnikov. Drugače se imenuje ta naprava fotoelektrična celica. Kakor poroča agencija Centraleuropa, se da ta naprava uporabiti za nešteto reči. Naj navedemo nekaj primerov.

V veliki tvornici stoji za strojem delavec in ga upravlja. Morda je bila njegova zamišljenost kriva, da je nenadno za trenutek pozabil na stroj, ki mu je zaupan. Napravil je samo majhen napačen gib in njegov stroj mu že grozi, da ga z ostrimi zobmi zgrabi za roko. Toda, kakor bi se bil zgodil čudež, se je v trenutku orjaški stroj ustavil in nepazljivi delavec je bil rešen. Skrivnostno električno oko je ves čas bdelo nad njim in tudi v redu opravilo svojo nalogo.

Na številnih železniških postajah v Berlinu imajo premikajoče se stopnice. V prvih časih po njihovi iznajdbi so se morale stalno vrteti, in sicer tudi tedaj, kadar ni bilo nikogar, ki bi se nameraval s temi stopnicami popeljati kvišku. Ker take stopnice žene električni tok, se je na ta način zapravlilo mnogo električnega toka brez koristi. Začeli so zaradi tega misliti na to, kako bi takšne stopnice tedaj, ko ni prometa, lahko mirovale, sprožile pa se potem same od sebe v trenutku, ko bi se pred njimi

pojavi človek, ki bi se rad peljal z njimi. Tudi pri tej javni napravi naj bi postavili namesto človeka, ki bi poganjal in ustavljal premikajoče se stopnice, električno oko. Ta zamisel je bila z uspehom izvedena. Ko to skrivnostno električno oko opazi, da se kak potnik bliža stopnicam, se že začne premikati in se jih potnik lahko posluži.

Fotoelektrična celica ima to lastnost, da svetlobne žarke spreminja v električni tok. Če pa kakršnokoli telo preseka svetlobni žarek, prekine s tem električni tok in stroj se ustavi. Če vzamemo za primer premikajoče se stopnice, preseka potnik, kakor hitro stopi na določeno točko, svetlobni žarek, prekine električni tok, sproži pa drugi stroj, ki požene stopnice.

V neki nemški banki so imeli posebno popolno takšno napravo. Zgodilo se je, da je tat vlomil v to banko. Kakor hitro pa je stopil v bančne prostore, je fotoelektrična celica sprožila vrsto zvoncev, zaprla vsa vrata in poklicala k telefonu policijo. Tat res ni mogel biti hitreje ujet.

S fotoelektrično celico se lahko sprožijo tudi strojne puške ter užgejo mine in zaloge dinamita. Električno oko ali fotoelektrična celica ima vsekakor veliko bodočnost.

Nekoč je bila opica za sodnika...

V hiši nekega sodnika so imeli majhno opico, ki je skrbela vsem domačinom za kratek čas. Zato so jo tudi vsi radi imeli. In kaj je ona delala? Delala je vse tisto, kar je videla, da delajo drugi.

Neki dan se je malo zamislila in rekla:

— Videla sem, kaj dela moj gospodar, in izučila sem se dodobra njegove obrti. Zdaj pa lahko grem v gozd, pa bom živalim za gozdnega sodnika.

Tako je tudi storila. Pobralla jo je v gozd in se ondi toliko hvalila s svojo obrtjo in učenostjo, da so jo nazadnje izvolile živali za gozdnega sodnika.

Neki dan se je zgodilo, da sta se sprla lisica in volk zaradi bele, tolste goske, ki sta jo bila skupaj ujela. Dolgo sta se pregovarjala in pričkala, potem pa je rekla lisica:

— Pa pojdiva k opici, ona je sodnik, ona naj razsodi.

— Meni je prav, — je rekel volk.

Ko sta prišli k opici, se je ona našopirila, si nataknila naočnik in ju začela zasliševati. Ko sta povedala vsak po svoje pritožbo, se je opica globoko zamislila, potem je pa rekla:

— Po petdesetem lažiparagrafu sta kriva oba, toda prizanesla vama bom, samo v miru se razidita.

— Kaj pa goska? — sta vprašala oba hkrati, volk in lisica.

— Goska ostane za sodnijske stroške.

Volk in lisica sta povesila glavi in šla.

— Ali pojdeš še kdaj na sodišče? — je vprašal lačni volk še bolj lačno lisico.

— Jaz že nikoli več! — je odgovorila lisica.

Dragoceni kamen, ki je skozi stoletja prinašal nesrečo

V svetovni zbirki smaragdov je bil tudi kos, ki je nad tri sto let prinašal vsem lastnikom samo nesrečo. Njegova zadna lastnica je nedavno umrla. Da bi preprečili nadaljne nesreče njegovim lastnikom, so ga lastnici položili v krsto in ga z njo tudi pokopali.

Stoletja so številni kralji in plemiči plačevali lastnino tega smaragda s krvjo in nesrečami. Ta zeleno se bleščeči smaragd je bil prvotno oko kipa nekega boga v indijskem svetišču. Tu so ga v začetku 18. stoletja ukradli vojaki angleške posadke. V sporu za delitev plena je tat umoril tata. Tako je kamen prišel tudi v Evropo, kjer ga je eden izmed tatov prodal za velik znesek. Pa z njim ni bil srečen in je umrl nenaravne smrti.

Od tega časa dalje smaragd ni prinašal sreče nobenemu poznejšemu lastniku, kot nam priča zgodovina. Z rečmi, ki jih je Marija Antoaneta po svoji poroki s francoskim kraljem Ludvi-

kom XVI. prinesla iz Avstrije v Francijo, je bil tudi prstan z nesrečnim kamnom. Nesrečna francoska kraljica je bila med revolucijo usmrčena. Med revolucijo je kamen zelo hitro menjaval lastnike. Kar vrstili so se: grof Laly, princesa Lamballeova in neki pustolovec, ki ga je ukradel mrlju z roke. Vsi so umrli pod giljotino. Naslednji znani lastnik, Napoleonov maršal Ney ga je izročil svojim dedičem malo prej, preden je nesrečno končal na vrtu luksemburške palače. Naposled je smaragd prišel v roke družini Lamballeove. Zadna njegova lastnica je umrla zelo mlada. Njen mož je sklenil svet rešiti nesreč, ki jih je prinašal ta kamen. Kljub prigorovanju in ponujanju velikih zneskov je položil prstan z dragim kamnom v krsto svoje žene in ga dal z njo pokopati. Mož je bil trdno prepričan, da kamen prinaša samo nesrečo.

Po širnem svetu

× Večno uro je izdelal. Nekemu urarju iz Clevelanda se je po dolgem prizadevanju posrečilo izdelati uro, ki zmerom teče, ne da bi jo bilo treba kdaj naviti. Z drugimi besedami je ta clevelandski urar tisti mojster, ki je izumil nekaj perpetuum mobile, to je stroj, ki večno gre sam od sebe, ne da bi mu moral v določenih trenutkih priskočiti človek na pomoč. Seveda je tak stroj nemogoč, vendar mu je ta ura precej blizu. Urar iz Clevelanda se je deset let mučil s svojo iznajdbo. Njegova večna ura je sestavljena iz 11 fisoč delov. Žene jo motorček, ki se sam poganja, poleg njega pa je v uri posebna priprava, ki uri daje največjo možno točnost. Torej je ta ura tudi nad vse natančna.

× Nahod napravlja velikansko škodo. V Zedinjenih državah so izračunali, da stane nahod narodno gospodarstvo vsako leto dve mili-

jardi dolarjev. Gre za neposredno izgubo, ki jo utrpe zaradi nahoda svojih uslužbencev razna podjetja. Mnogi uslužbenci morajo ostati doma, kadar so nahodni, in to pomeni občutno izgubo za dotična podjetja. Pri tem pa še ni računana izguba, izvirajoča iz manjše storitve, iz stroškov za zdravljenje nahoda in poslabšanja zdravja zaradi nahoda. Mnogi zdravniki trdijo, da je v nekih primerih nahod lahko predhodnik hudih bolezni. Vendar pa se nalezljivost nahoda podcenjuje. Če bi se ljudje zavedali vseh zlih posledic te bolezni, bi ji posvečali večjo pozornost in bi se je varovali z vsemi sredstvi.

× Tudi Evropa je nekaj časa poznala črno suženjstvo. Od leta 1415, ko je bila osvojena Ceuta na afriški obali, do leta 1498, ko je Vasco da Gama odkril pot okrog Afrike v Indijo, so se ustavljali Portugalci na raznih krajih

afriške obale in si pridobivali tam velikansko bogastvo. Poleg zlata, slonovine, dragih kamnov, neznanih plodov in dišav, so prevažali Portugalci iz Afrike tudi zamorce. Leta 1441. so začeli voziti črne sužnje na Portugalsko. Za konja se je dobilo sedem zamorcev. Suženjstvo je pa cvetelo tudi v Španiji, kjer se je razvila razsežna trgovina s sužnji. Prodajali so po večini vojne ujetnike in na morju ujete Mavre. Črno suženjstvo je iz Evrope izginilo že v 16. stoletju.

× Na Japonskem so ženitovanjske ponudbe v listih čisto drugačne ko pri nas. Ženitovanjske ponudbe v japonskih listih so vse bolj zanosne kakor v evropskem časopisu. Lep primer za to nam daje oglas, ki ga je objavil pred kratkim velik japonski dnevnik in ki pravi: »Sem lepa ženska. Lasje mi obkrožajo čelo kakor meglen obsev. Moje telo je prožno kakor trstika v večernem vetru. Obraz mi je žamečen, sladek in sijajen kakor cvet. Imam potrebne čednosti, da bi mogla prehoditi trnjeva pota življenja z roko v roki s svojim ljubim. Če bi srečala lepega moža, bogatega, izobraženega in z lepim vedenjem, bi si štela v srečo postati njegova nevesta in deliti z njim ob koncu najinega življenja večni mir v grobu iz rožnatega mramorja.«

× Gnezda kitajskih lastovk so slaščica. Med nenavadnimi kitajskimi slaščicami so tudi gnezda neke vrste lastovk. A ne smete misliti, da Kitajci jedo lastavičja gnezda iz blata, kakršna lastovke pletu pri nas. Gre za gnezda posebne vrste lastovk, ki gnezdiijo na raznem otočju Indijskega morja. Te lastovke niso tako domače kakor naše. Gnezda si pletu na težavno pristopnem skalovju. Gradivo za gnezdo so slinje, ki jih ptice izločajo dolge dni, da izpleto majhna gnezda. Ljudje nestrpnost čakajo na ta gnezda, da se jih polaste. Toda gnezda se zde slaščica tudi mišim in netopirjem. Pogosto pride med lastovkami in netopirji do srditih bojev za gnezda. Če se gnezda polaste netopirji, izgubijo lovišče za lovce na gnezda mnogo na svoji vrednosti. Večja, dobro izdelana gnezda teh kitajskih lastovk so zelo draga. Nabiranci jih odtrgavajo posebno previdno s skal, da jih prinesejo dobro ohranjena na trg. Gnezda vlagajo v poslajeno vodo. Jed iz gnezda je izredno draga in si jo privoščijo lahko le bogatini.